

WIJ VRAGEN STEUN VOOR
DE NEGEN VAN OVERPELT

Is de A24-kwestie verleden tijd? Vergeet het maar. De triestige nasleep komt nog maar pas. Wie herinnert zich niet de monumentale en grootse betoging te Hasselt op 23 april 1977? Toen gaven 6000 "groene" Limburgers lucht aan hun ongenoegen over het mate-loos geknoei van de E39-firma. Wie herinnert zich niet de spontane uiting van volkswoede door de vernieling van een brug over de A24 te Overpelt na afloop?

Door een verdekt opgestelde fotograaf, werden toen bezwarende opnamen gemaakt. Van de 300 aanwezigen werden 9 personen uitgekozen als zondebok. In plaats van de hele zaak in aanmerking te laten komen voor pacificatie, heeft de overheid het nodig geacht, meer dan een jaar na datum, deze personen voor de Correctionele Rechtbank te Hasselt te dagen. Zij zullen verschijnen op 6 oktober om 9.00 uur in zaal A. Daar zullen zij naast vernieling, ook terecht staan voor brandstichting.

Wij kunnen die beschuldiging van brandstichting door 9 personen niet aanvaarden. Niemand van de aanwezigen heeft hen brand zien stichten. NIET TIJDENS de bestorming en ook NIET DAARNA. De vermoedens gaan eerder in de richting van hen die alleen maar voordeel konden hebben aan een brand. De bestorming is met andere woorden, duidelijk misbruikt om de beweging in een verkeerd daglicht te plaatsen. Daarom vinden wij deze beschuldiging onverantwoord.

Daarnaast wijzen wij nog op de gebrekkige organisatie ter plaatse van het Gemeentebestuur van Overpelt, de lakse houding van de aanwezige rijkswachters ter plaatse en het laattijdig optreden van de oproerbrigade aan de brug. Allemaal factoren die de brandstichting in de hand hebben gewerkt. Die brug "MOEST" branden.

Daarom richt het Actie-comitee-A24 een oproep aan gans "GROEN" Limburg om aanwezig te zijn op het proces. Dit als morele steun aan de betichten, hun verdedigers en het Actie-comitee-A24. "ZIJ VERSCHIJNEN VOOR ONS". Door onze stilzwijgende en waardige aanwezigheid zullen wij de overheid laten zien, dat gans "GROEN" Limburg achter "De 9 van Overpelt" en hun verdedigers staat en dat een nadelige afloop van het proces zware gevolgen kan hebben.

Daarom:

6 OCTOBER 1978, RECHTBANK HASSELT, ZAAL A, 9.00 UUR.
even noodzakelijk als
HASSELT 23 APRIL 1977.
GANS "GROEN" LIMBURG IS AANWEZIG.

Verantwoordelijke Uitg: Monik Rodiers, Winnerstraat, 42, 3588 Eksel.

ERICA, 6de JAARGANG N°3/1978.

Oriemaandelijks uitgave van de WERKGROEP LIMBURGSE NATUURGIDSEN.

aangesloten bij NAL: Natuurbeschermingsactie Limburg.

ZETEL: Natuurwetenschappelijk Museum Bokrijk.

REDAKTIE: alle Limburgse Natuurgidsen.

CONTACTADRES: Jef Leijssen, Bemvaartstraat, 36, 3583 Overpelt.

VOORZITTER: Roger Schoubben, Dorpsstraat, 62, 3745 Eigenbilzen.

VERZENDSTER EN VERANTWOORDELIJKE UITGEEFSTER:

Marijke Van Houtte, Spoorwegstraat, 75, 3500 Hasselt.

SECRETARIAAT: telefoon: 011.73.52.79.

PENNINGMEESTERES: nummer: 235-00102-48-75.

COORDINATIE VAN DE WANDELINGEN EN INLICHTINGEN:

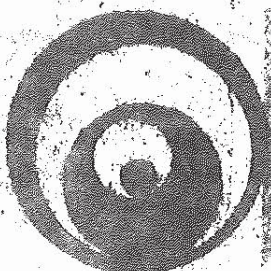
Cécile Ulenaers, Steenweg Linde, 24, 3570 Linde-Peer.

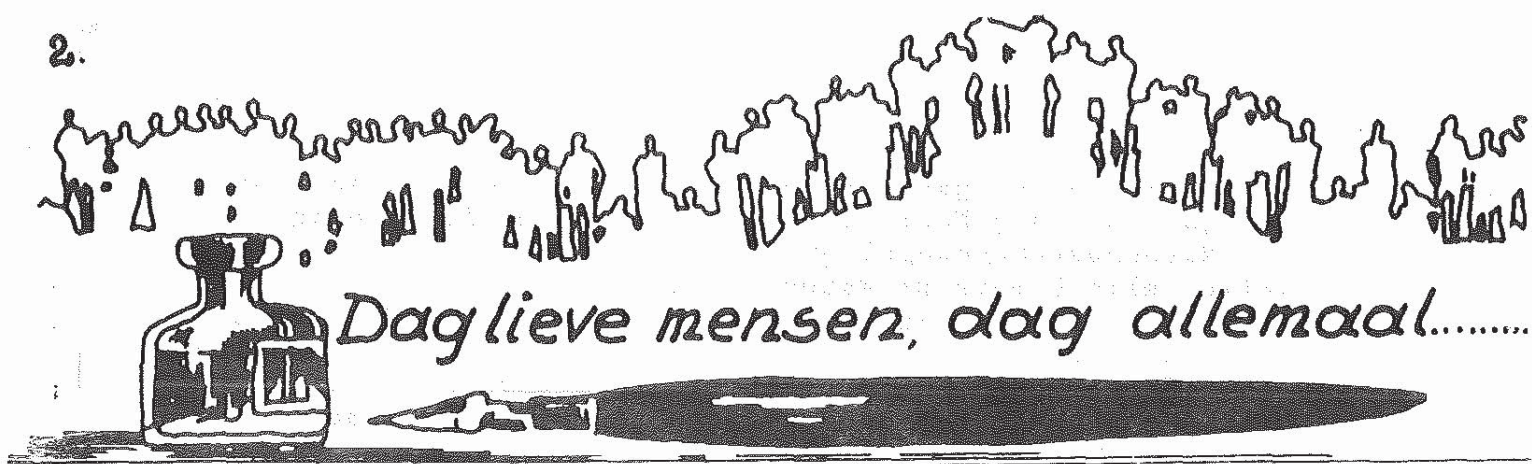
IN DEZE UITGAVE:

Dag lieve mensen, dag allemaal.....	2
In memoriam: Fiel Timmermans.....	3
Herfstwandelingen 1978.....	4
Vaste wandelingen.....	6
Vormingsactiviteiten.....	7
Ecologisch waterbeleid.....	10
Het gebruik van stafkaart en kompas.....	12
Herfstgedicht: september.....	19
Natuur en monument:	
Nota van de redactie.....	20
Holle wegen.....	21
Fijne wandelplakjes:	
De vallei van de Bosbeek.....	34
Vakantiemoppen voor Thuisblijvers.....	38
Door alle seizoenen heen	
Vakantie-herinnering van aan zee.....	39
Nog een nota van de redactie...de laatste.....	42
Goed voor een grimlach.....	42
Goed voor een grimlach.....	42

Gehelc of gedeeltelijke overname van artikelen is alleen toegelaten ten dienste van de natuurbescherming en pas na contact met de respectievelijke schrijvers.

Meningen, stellingen en uitspraken, afgedrukt in deze uitgave, strijdig met de doelstellingen van de natuurbescherming en de vereniging, worden door de redactie na beraad van commentaar voorzien. Recht op antwoord is gewaarborgd.

Herfstdraden rond mijn hoofd, ik ben gevangen
in 't rag van weemoed dat de zomer ving,
dolende door de tuin, met kille herfst omhangen,
dolende door de tuin van mijn herinnering.

Een goeie vakantie gehad? Goed gebraden en gestoofd? Goed dan, dan kunnen jullie er weer een eindje tegen en je weet: een goed gedacht is veel waard. Aan allen, die me een kaart hebben gestuurd: merci. De mooiste kwam van Ollomont. Daar stonden gemzen op die sommigen wel en anderen niet hebben gezien. Wat is 't nu????????? Maar de andere kaarten waren ook mooi, merci, zelfs voor de kaart met een kater op.

Een paar mededelingen van de laatst gehouden vergadering (25-08-78).

Er is al veel gepraat over het betalen van geleide wandelingen. Wij hebben daar ook over gepalaverd, het volgende kwam uit de bus:
-men voorziet één gids voor min of meer dertig personen;
-na de wandeling verkoopt men stickers aan 20 frank per persoon; de groepen die zelf een sticker hebben, houden het volledige bedrag voor hun kas;
-men koopt stickers bij Cécile Ulenaers aan 10 frank en men verkoopt ze aan 20 frank, waarbij de winst gaat naar de plaatselijke kas. De 10 frank van Cécile gaat naar de kas van de gidsen;
-voor aangevraagde wandelingen vraagt men aan de inrichters 400 frank voor een uitstap van een halve dag. Men doet met het bedrag wat men wil, maar wij suggereren 100 frank af te staan aan de kas van de plaatselijk vereniging. Voor een volledige daguitstap vraagt men 800 frank en men staat 200 frank af. Ge ziet, de tijd dat men voor niets of Pro Deo werkte schijnt definitief voorbij te zijn. Centen om naar de bloemekens te wijzen.

Roger Meynen zal in 1979 de vormingsactiviteiten inrichten, coördineren, begeleiden en commentariëren. Bravo, wie zei daar dat de jeugd niets meer wilde doen? Mis Poes. Hij zal er op letten, dat alle gewesten aan de beurt komen.

De cursus te Bokrijk loopt goed. Zo goed, dat hij weeral bijna gedaan is. Jaja, de tijd gaat snel, gebruik hem wel. Van de 140 mensen die zich lieten inschrijven, zullen er ongeveer 75 een stage-excur-

tie doen waarvan er al veel voorbij zijn.

De volgende cursus zal doorgaan in Maasmechelen, dat de eerste aanvrager was. Peer was ook kandidaat, maar moet wachten tot de volgende keer.

Antwerpen zal worden voorgesteld de cursus te laten lopen met het schooljaar. Hij zal bestaan uit een algemene initiatie tot juni voor diegenen die maar een matige interesse hebben. Diegenen die dan echte natuurgidsen willen worden kunnen een stage-wandeling doen en een eidwerk maken. Na het verlof krijgen zij een bijkomende reeks bijzondere lessen, waarna het examen kan afgenomen worden in november en de diplomering kan volgen in december.

Men hoopt zo de lessen beter aan de seizoenen te kunnen koppelen, een betere spreiding te verkrijgen van de wandelingen, enz....

Maar het moet nog allemaal goedgekeurd worden, dus maar hopen.....

Erica wordt nu al uitgegeven op 400 exemplaren. Dus veel werk voor de familie Van Houtte, waarvoor onze heel speciale dank. Om nog actueler te zijn, zal de volgende jaargang tweemaandelijks verschijnen. Aan de abonnee's die geen natuurgids zijn, zal 100 frank, wat is nu 100 frank, worden gevraagd. De gidsen krijgen Erica gratis, da's toch zeker, maar hen zal in het laatste nummer een stortingsbulletijn worden aangeboden, waarmee ze een vrije bijdrage kunnen overmaken aan het secretariaat zodat er wat zaad in het bakke komt. Er zal ook kunnen betaald worden op de algemene vergadering.

jef leijssen namens het bestuur.

IN MEMORIAM.

Te Helchteren overleed onderwijzer FIEL TIMMERMANS, natuurgids van de lichte Lommel 1973. Wij bieden aan de familie onze bijzondere deelneming aan.

We kunnen hem niet beter eren, dan door de tekst van zijn doodsprentje over te nemen, een tekst die heel precies omschreef hoe hij in zijn leven voor zijn dierbaren en voor ons was:

Laat toch mijn dood niet zwart omkransen
maar wit als 't lied der vreugde zijn,
wit van vogels, van bloemen die ik minde
wit waarin geluk zich weeft.

Hier past geen zwart, ik was gelukkig,
ik heb met heel mijn hart en ziel geleefd.

Lieve Moensens.

Dag fiel, we vergeten je niet.
Nu niet en later ook niet.
Je kan er van op aan.

LIMBURGSE NATUURGIDSEN

Sekr.: Steenweg 24

3570 PEER

Tel. 011/73 52 79

Bankrek. 235-0010248-75

Provinciale werkgroep van de
v.z.w. Centrum voor Natuurbeschermingseducatie
Ommeganckstraat 26 te 2000 - Antwerpen

NATUURWANDELINGEN - HERFST 1978.

- 3 sept :Vloeiweiden Lommel-Kolonie.Gids A.Mertens.
14u,einde Koloniestraat (vroegere Kristelhoeve) Lommel-Kolonie.
- 3 sept :Grote Heide - Opglabbeek:heide,vennen,duinen,bos.
Gidsen:L.Hubrechts,P.Jacobs,G.Drijkoningen,J.Steyvers.
14u,Grote Parking bij Speelplein Jeugdparadijs,Opglabbeek.(weg Opglabbeek-Bree)
- 3 sept :Zepperen -Bezoek historische kerk en park;St-Truidense Natuurgidsen.
14u,Kerk Zepperen.
- 3 sept :De Teut - Zonhoven:heide,bos,vennen.Gidsen:Hilda,Jenny en Theo Tielens.
14u,aan de voet van de Teut;voorverzameling 13u45,Kerk Zonhoven Centrum.
- 3 sept :St.Jansheide - Kuringen:bos en weiden.Gids:Rik Jacobs.
14u,Galgenbergstraat,Kuringen(onder aan de brug Albertkanaal)
- 10 sept:Kiewit -Stadsdomein Hasselt:bos en vijvers.Gids:J.L. Gilissen.
9u30,parking Domein Kiewit,Hasselt.
- 10 sept:De Bek - Neeroeteren:gemengd gebied .Gids:Mevr.A.Vande Zande.
14u,Parking Eilandje,Neeroeteren.
- 17 sept:Omgeving Heksenberg - Banneuxwijk,Hasselt:bos,braakgronden.
Gidsen:Massa Louis,Boiten Maurice.
9u30 ,parking Inst. Gehoor- en Spraakgesoorden,Nieuwe Heidestraat,Hasselt.
- 17 sept:Opoeteren - De Zandbergen:landduinen.Gidsen:Mia Moors,Theo Dreesen.
14u,Café Lindenhof,weg Opoeteren-Opglabbeek.
- 17 sept:Vorst - Ossenbroeken.Gidsen:Werkgroep Ekologie Tessenderlo.
14u,Markt (gemeentehuis) te Vorst-Kempen.
- 17 sept:De Goort - Molenbeersel.Gidsen:Werkgroep Bree-Kinrooi.
14u,Wandelgebied "De Goort",Molenbeersel-Kinrooi.(komend van Kinrooi,vóór
plaat "Molenbeersel-Kinrooi" rechts inslaan=Doorslagstraat,nog ong. 200 m;
komend van Molenbeersel,vóór plaat "Kinrooi" links inslaan=Doorslagstraat,
nog ong. 200 m.)
- 17 sept:Itterdal te Opitter.Gidsen:Werkgroep Bree-Kinrooi.
14u,Parking Kapel Opitter,weg Bree-Maaseik.
- 24 sept:Koersel - Beringen.Gidsen:Milieugroep BERO.Laarzen!
14u,Kapelleke "'t Fonteintje",Koersel.
- 24 sept:Natuurpark KEHA (Hoefvaart) Eigenbilzen:vijvers,loofbos,naaldbos.
Gidsen:R.Schoebben,M.J.Habets,A.Stulens.
14u,overkant kanaalbrug,richting Eigenbilzen-Gellik.
- 24 sept:Genebos - Lummen.Gidsen:Werkgroep EKOLOGIE Lummen.
14u,Kerk Genebos,Lummen.
- 1 okt :Herckenrodeabdij - Hasselt:park en Demervallei.Gids:J.L. Gilissen.
9u30,parking Sarma-Kuringen,Hasselt.

- 1 okt:Vloeiweiden Lommel-Kolonie (zie 3 sept.)
- 1 okt:Provinciaal Domein Nieuwenhoven - St-Truiden:loofbos.
Gidsen:St-Truidense Natuurgidsen en Wielewaal.
14u,Parking Domein Nieuwenhoven,weg St-Truiden - Hasselt.
- 1 okt:Wimmertingen - Drie-kastelentocht:Wimmertingen,Mombeek,Henegauw.
14u30,Kerk Wimmertingen.Gidsen:W.Smeets,M.Verbeeck.
- 15 okt:Kiewit - Stadsdomein Hasselt:bos en vijvers.Gids:L.Perilleux.
9U30,Parking Domein Kiewit,Hasselt.
- 15 okt:Tessenderlo - Asdonk.Gidsen:Werkgroep Ekologie Tessenderlo.
14u,Kiewithoeven,Engsbergen,Tessenderlo.
- 15 okt:Stamprooierbroek - Molenbeersel.Gidsen:Werkgroep Bree-Kinrooi.
14u,Parking Urlobroek(Woutershof),Molenbeersel-Kinrooi.(komend van Kinrooi,
tegenover Kerk Molenbeersel links inslaan,nog ong.4km;komend van Bree,
ong. 500 m voorbij Kerk 't Hasselt links inslaan,nog ong. 4 km.)
- 29 okt:Beringen - Natuurwandeling mat Milieugroep BERO.
14u,onder aan de brug over 't Albertkanaal,Beringen.
- 29 okt:Het Hamel en de Willekensberg - Lummen.Gidsen:Werkgroep Ekologie Lummen.
14u,Parkhotel,Lummen.
- 5 nov:Vloeiweiden Lommel - Kolonie (zie 3 sept.)
- 5 nov :Bevingen - Straten.Gidsen:St-Truidense Natuurgidsen en Wielewaal.
14u,Kerk van Bevingen.
- 19 nov:Platwijers:vijvers en broek.Gids:Pol Evers.
9U30,Kerk Kiewit,Hasselt.
- 19 nov:Tessenderlo - Broedgebied.Gidsen:Werkgroep Ekologie Tessenderlo.
14u,V.V.V.-toren,Tessenderlo.
- 26 nov:Dommelvallei - Peer.Gidsen:Werkgroep Isis.(vallei van Dommel en bufferzones)
14u,Molhemstraat 5 ,Peer.
- 26 nov:Koersel - Beringen.Gidsen:Milieugroep BERO.
14u,Kapelleke " 't Fonteintje" Koersel;
- 3 dec:Vloeiweiden Lommel-Kolonie (zie 3 sept.)
- 3 dec ;Provinciaal Domein Nieuwenhoven - St-Truiden (zie 1 okt.)
- 17 dec:Tessenderlo - Groenpoort.Gidsen:Werkgroep Ekologie Tessenderlo.
14u,Markt,Tessenderlo.

Al deze wandelingen mogen vrij door iedereen gevolgd worden - stevig schoeisel of
laarzen gewenst - een kijker vaak nuttig - geen honden a.u.b.

Afstand en duur matig - geschikt als familiewandeling -groepen contacteren secretariaat

NEEM DEEL AAN DE 25STE NATIONALE NATUURBESCHERMINGSDAG - NATUURPARK CROIX SCAILLIE
BIJ NAMEN. ZONDAG 22 OKT. 1978 - INLICHTINGEN EN INSCHRIJVINGEN VOOR DE AUTOCARREIS
SECRETARIAAT LIMB. NATUURGIDSEN - TEL/ 011/735 279.

VASTE WANDELINGEN

GELEID IN ALLE SEIZOENEN DOOR WERKGROEP LIMBURGSE NATUURGIDSEN.

EERSTE ZONDAG VAN DE MAAND.

Wielewaal Lommel; Vloeiweiden; Lommel-Kolonie; Albert Mertens.
Werkgroep Natuurgidsen; Opglabbeek; Grote Heide; L. Hubrechts.
St.Truidense gidsen en Wielewaal; Nieuwenhoven; W. Petitjean.

TWEDE ZONDAG VAN DE MAAND.

Werkgroep Natuurgidsen; Neeroeteren; De Bek; Mevr. Van de Zande.

DERDE ZONDAG VAN DE MAAND.

Werkgroep Tessenderlo; wandelingen in verschillende gebieden
rond Tessenderlo; Marc Meert.
Werkgroep Kinrooi: wandelingen in het Stramrooierbroek, het Vij-
verbroek te Kessenich, het Itterdal te Opitter, de Simpel te
Kinrooi, de Goort te Molenbeersel; verschillende mensen.

VIERDE ZONDAG VAN DE MAAND.

Milieugroep Bero; wandelingen in de gebieden rond Koersel, Be-
ringen en Beverlo; Willy Van Look.

-Ander groepn, die niet het systeem van vaste wandelingen aanhou-
den maar toch zeer actief zijn, zijn:

Maaskant: Roger Meynen;
Groencomitee Hasselt: Jean-Louis Gilissen;
Werkgroep Ecologie Lummen: Guide Huygens;
Werkgroep Houthalen: Hugo Servaes.

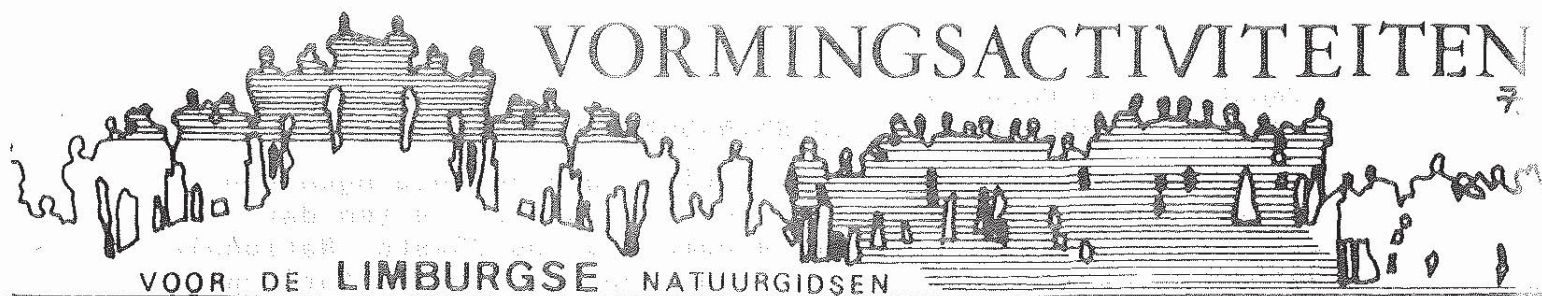
-De opgave gebeurde in de volgende orde: inrichtende groep, wandel-
plaats, groepsleider.

-Het wandelprogramma werd samengesteld door het Secretariaat van
de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen en kan U worden aangeboden
dankzij de samenwerking tussen de gidsen en allerlei Limburgse
groepen, die zich plaatselijk voor natuurbehoud inzetten.

-Deze wandelingen worden gratis aangeboden aan mensen van alle leef-
tijden, belangstellingsgroepen en gezindten. Vooral de kinderen
zijn welkom. De wandelingen hebben een gemiddelde lengte van 5
Km en duren van 2 tot 3 uur. Laarzen en stevig schoeisel zijn ver-
eist volgens opgave. Gidsboeken, kijker en loupe zijn vaak nuttig.
Welke het weer ook is, de gidsen zijn er altijd om U op te vangen.

-Wij dringen er alleen sterk op aan: laat A.U.B de planten staan.
Doe zoals de Oosterlingen: pluk ze niet maar buig U diep in eer-
bied en bewondering, want ook dit is leven dat alle aandacht ver-
dient. Wijs er de kinderen op. We zijn U daar dankbaar voor.

INLICHTINGEN: C. ULENAERS, STEENWEG LINDE, 24, 3570 LINDE-PEER.
*****TELEFOON: 011.73.52.79.*****

We trekken er Uw gans speciale aandacht op dat deze vormingsactiviteiten alleen worden ingericht voor de Limburgse Natuurgidsen en hun familie. Uiteraard ligt de nadruk van deze uitstappen op VORMING; iets bijleren, kennis aanscherpen, ervaringen uitwisselen, inlichtingen doorgeven.

ZONDAG, 8 OCTOBER 1978.

PADDENSTOELENUITSTAP;

We komen te 9.00 uur samen aan de Abdij van Kelchterhoef voor een natuurexploratietocht in de omgeving. We hopen dat de natuurgidsen van Houthalen ons wegwijs maken in dit fraai stukje Kempen en dat Gust Claes nog wat tijd over heeft om ons enkele paddenstoelen bij te leren. Een paddestoelengids is welkom.

Samenkomst: 9.00 uur.

Einde: 12.00 uur. Laarzen aanbevolen.

ZATERDAG, 14 OCTOBER 1978.

BOMENUITSTAP TE LUMMEN.

We gaan bomen determineren in het Park van het Kasteel Het Hamert. We verzamelen vooraf op het gemeenteplein van Lummen om 14.00 uur. Paul Van Geel, Cyriel Ilsbroux en Guide Huygens zullen gidsen.

ZONDAG, 15 OCTOBER 1978.

VERKENNINGSTOCHT IN DE HOGE VENEN MET WILLY BARTHELS.

Doel van deze dagtocht: natuurwandeling;
stafkaart en kompas leren gebruiken;
raadpleeg het artikel dat volgt.

Meenemen: Stevige rubberen laarzen.

Warme kleding- Het kan regenen, dus...

Pic-nic en drank. Extra veel voor diegenen die denken verloren te lopen.

Silva-compas (liefst geen ander).

kan ook met enkelen samen.

verkrijgbaar in sport- en optiekzaken.

Stafkaart: 1/25.000- nr 50 (1+2) Sart-Hoffraai.

Verkrijgbaar aan 60 frank.

Samenkomst: 8.00 uur: Kolonel Dusartplein.

verplaatsing met eigen vervoer.

onderling afspreken en de wagens vullen

wie over geen vervoer beschikt, neme contact

met het secretariaat: 73.52.79.

9.30 uur: Baraque Michel.

ZONDAG, 22 OCTOBER 1978.

25ste NATIONALE NATUURBESCHERMINGS DAG TE CROIX-SCAILLE.

NAL, coördinatieorgaan van alle Limburgse Verenigingen voor de Natuur- en Milieubescherming, roept alle bewuste (en dat zijn wij) mensen massaal op deel te nemen aan de 25-ste Nationale Natuurbeschermingsdag die dit jaar doorgaat in het Natuurpark Croix-Scaille aan de Franse grens in de Provincie Namen.

Thema's van de Natuurbeschermingsdag:

de natuurparken;
het algemeen waterbeleid in dit land;
het probleem van de stuwdammen;
het openstellen van de bossen voor het publiek;
de vacantiedorpen en de campings.

Programma:

10.00 uur: bijeenkomst te Bourseigne-Neuve;
bezoek a/d documentatiestand en de tentoonstelling;
11.00 uur: officiële manifestatie;
12.00 uur: pic-nic;
13.00 uur: wandeling door de vallei van de Houille;
begeleiding door de plaatselijke gidsen;
16.30 uur: einde van de excursie, afscheid en terugreis.

Practische regeling: opstapplaatsen voor de autobus:

Lommel bij Eugene Wellens....: 7.00 uur.
Overpelt Kerk.....: 7.10 uur.
Overpelt Lindel.....: 7.15 uur.
Eksel Markt.....: 7.20 uur.
Hechtel Kruispunt.....: 7.25 uur.
Houthalen Kruispunt.....: 7.30 uur.
Zonhoven Kerk.....: 7.35 uur.
Hasselt Kanaalkom.....: 7.40 uur.
Parking afrit A13 Bilzen;;;: 7.50 uur.
Parking afrit A13 Eindhoven....: 7.55 uur.

Hoe inschrijven? Liefst vóór 20 oktober bij:

Eugene Wellens voor Noord-Limburg...: 54.40.25.
Cécile Ulenaers voor Midden-Limburg.: 73.52.79.
Jaak Faassen voor Bree en omgeving...: 46.34.28.
Jos Bijmens voor Zuid-Limburg.....: 71.58.18.
Marc Stevens voor de Maaskant.....: 75.51.50.

Mededelen waar je wenst op te stappen, op tijd zijn.

Onkosten: ongeveer 250 frank per persoon te betalen in de bus.

Natuurbescherming kent geen taalgrens en alle Limburgse Natuurvrienden zijn solidair met de natuurbeschermers uit Wallonië.

Laat deze gelegenheid om je te tonen niet voorbij gaan. Waarschijnlijk zal in 1979 de Nationale Natuurbeschermingsdag doorgaan in Limburg, in Caestert, en dan hebben wij ook graag veel volk.

Voor meer inzicht in het gestelde probleem, leze men het artikel van Prof Van der Beken voor een ecologisch verantwoord waterbeleid.

ZONDAG, 11 NOVEMBER 1978.

LANDSCHAPS- EN ORNITHOLOGISCHE EXCURTIE NAAR HET ZWIN TE KNOKE
EN DE BRAAKMAN TE TERNEUZEN ONDER LEIDING VAN WILLY VAN LOOK...

Practische regeling: opstapplaatsen voor de autobus:

Kinrooi: Gemeentelijke Basisschool: 6.00 uur;
Bree: Nieuw Gemeentehuis.....: 6.10 uur;
Peer aan de Peer op het Marktpllein: 6.15 uur;
Hechtel-Kruispunt.....: 6.20 uur;
Helchteren Kruispunt.....: 6.25 uur;
Houthalen Gemeentehuis.....: 6.30 uur;
Zonhoven Kerk.....: 6.35 uur;
Paal: parking aan de afrit v/d E39: 6.45 uur;
Kwaadmechelen parking a/d afrit E39: 6.50 uur;

Hoe inschrijven?

Door de overschrijving van een voorschot van 150 frank op het rekeningnummer 000-0609759-17 van Cécile Ulenaers, Steenweg, 24, 3570 Linde-Peer.

De prijs van de uitstap bedraagt ongeveer 300 frank.

Wie na 6 november nog mee wil, moet eerst bellen naar Cécile Ulenaers, 011.73.52.79. Er zijn maar 50 plaatsen.

Wie eerst komt, eerst meemag, zegt het spreekwoord.

We proberen terug te zijn tegen 21.00 uur.

Na het einde van elke wandeling wordt er een half uur gerust.

Er zal geen gelegenheid zijn voor het eten van mosselen.

Boterhammen meenemen, die kunnen in de cafe's opgegeten worden.

Uitrusting:

Goed humeur, vriendelijk gezicht, fatsoenlijke moppen.

Laarzen, want het is er nat zeggen ze.

Warme kleding, want het waait er nogal eens, zeggen ze.

Regenkleding, want soms regent het er ooit, zeggen ze.

Kijker en vogelgids, want er vliegt nogal wat, zeggen ze.

Genoeg boterhammen, met of zonder iets tussen naar keuze.

Coördinatie: Willy Peumans.

Inlichtingen: Cécile Ulenaers.

ELKE DAG IS EEN MOOI GESCHENK, AL IS DE VERPAKKING SOMS DUUR;
WEES BLIJ DAT JE GEEN STRAFPORT HOEFT TE BETALEN. J. DAISNE.

T · STANDPUNT · BRANDPUNT · STANDPUNT · BRANDPUNT · STANDPU

EEN ECOLOGISCH VERANTWOORD WATERBELEID.

In het mededelingenblad 1977 nummer 4, juli-augustus, jaargang 13 van de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedschoon werd de aandacht getrokken op de waterproblemen en de actie ondernomen door acht jeugdorganisaties in verband met de stuwdammen. Het artikel bevat heel wat juiste opmerkingen omtrent ons waterbeleid. Het lijkt mij nuttig er enkelijke bedenkingen aan toe te voegen als een poging om de fundamentele oorzaak van deze problematiek te analyseren.

De kringloop van het water is een "NATUURLIJK SYSTEEM" en wij maken deel uit van dit systeem. Dit in tegenstelling met de zovele "KUNSTMATIGE SYSTEMEN" die de mensen gecreëerd hebben met behulp van de technische uitvindingen en de wetenschap: de bouwwerken, de machines; de kunststoffen, de electronische apparaten, enz....

De mens is gewoon met zulke kunstmatige systemen om te gaan: hij heeft ze zelf gecreëerd, hij kent ze, hij kan ze willekeurig wijzigen, hij beheert ze. Hij voelt er zich buiten en hij voelt er zich goed bij. Alhoewel hij er zich niet steeds van bewust is, kan hij deze systemen zelfs niet meer missen. Maar wat erger is, Hij heeft al zijn aandacht toegespitst op deze kunstmatige systemen maar vergeten, dat hijzelf deel uitmaakt van een reeks natuurlijke systemen, die hij niet of zeer onvolledig kent.

Dit heeft tot gevolg, dat onze universiteiten zeer bekwame ingenieurs vormen om allerlei (meestal lelijke) betonconstructies te bouwen, om ingewikkelde (lawaaierige) machines te ontwerpen, om duizenden soorten (gevaarlijke) kunststoffen te synthetiseren en om angstwekkende computers te bouwen, maar dat wij zo levensbelangrijk systeem als de kringloop van het water, maar zeer gedeeltelijk kennen.

Dit geldt evenzo voor alle bio-systemen. Pas nu wordt men zich stilaan bewust, dat de mens zijn eigen omgeving niet kent, niet kan bekeren, maar dat hij ze verloedert met kunstmatige systemen, waar hij dikwijls de slaaf van werd en die daarenboven de natuurlijke rijkdommen onherroepelijk uitputten.

Ik kan mij niet anders dan pessimistisch uitlaten over de rol van onze universiteiten in deze evolutie. Zij hebben deze toestand nooit ernstig onderkend. In het onderwijs en het onderzoek van de exacte wetenschappen zal nog zeer lang de nadruk gelegd worden op de "KUNSTMATIGE SYSTEMEN", tenzij de jongeren een kritisch bewustzijn ontwikkelen en met nadruk een andere richting eisen.

Om terug te komen op het waterbeleid: de mens, in de waan dat hij alles kan beheeren met zijn kunstmatige systemen, zal voor de waterproblemen die zich stellen, uiteraard zoeken naar oplossingen waarmee hij vertrouwd is, I.C. betonconstructies, enz..... En hij zal uit inertie, uit gebrek aan verbeelding en vooral uit misbegrepen economische motieven, nalaten het natuurlijk systeem vooraf te leren kennen.

Immers, dit zoveel moeilijker, het vraagt zoveel meer inspanning, het vraagt ook tijd, en mensen en geld, het vraagt innovaties in de denkwijze, in de routine-bezigheden. Men vergete ook niet, dat wij slechts een beperkt bewustzijn en vrijheid van handelen hebben wij worden allen in zeer grote mate beheerst door de economische prioriteiten.

Konkreet wil ik pleiten voor een grondige aanpak van het waterprobleem op een fundamentele wijze: de administraties moeten opdracht krijgen de "kringloop van het water" binnen fysische entiteiten, dit zijn de stroomgebieden, grondig te bestuderen en stapsgewijze een volledige kennis en beheer ervan op te bouwen.

Dit sluit helemaal niet uit, dat er in bepaalde gevallen kunstmatige constructies zullen moeten worden aangewend, maar slechts nadat alternatieve oplossingen met kennis van zaken werden onderzocht. Het beleid, zowel op plaatselijk vlak als op nationaal en internationaal vlak, waarbij inspraak voor iedereen gewaarborgd is, moet dan deze alternatieven aan de gekozen prioriteiten toetsen en de definitieve beslissingen treffen.

Prof. A. Van der Beken,
Dienst Hydrologie,
Vrije Universiteit van Brussel.

Nota van de Redactie:

Dit artikel werd overgenomen uit Mededelingenblad 1978, nummer 4, jaargang 14; het tweemaandelijks tijdschrift van de Koninklijke Vereniging voor Natuur en Stedschoon, V.Z.W.

* Ecologisch leven is belangrijker dan economisch sterven *
* ***** J. Leijssen. ***** *

HET GEBRUIK VAN STAFKAART EN KOMPAS.

Het is niet de bedoeling hier uit te weiden hoe men precies werkt met de stafkaart en het kompas, nog veel minder om alle mogelijkheden en combinaties uit te leggen.

We zullen trachten zo bondig mogelijk de toepassingen van stafkaart en kompas in praktijk te brengen, die een natuurgids KAN nodig hebben bij het verkennen van een nieuw terrein dat hem niet voldoende bekend is.

HET GEBRUIK VAN DE STAFKAART;

Conventionele kleuren:

Rood: banen en wegen met verhard wegdek;

blauw: water;

groen: bebooste streken;

wit: open plekken en weiden en velden;

bruin: niveaulijnen en terreinplooiën;

zwart: allerlei aanduidingen.

Conventionele tekens en afkortingen:

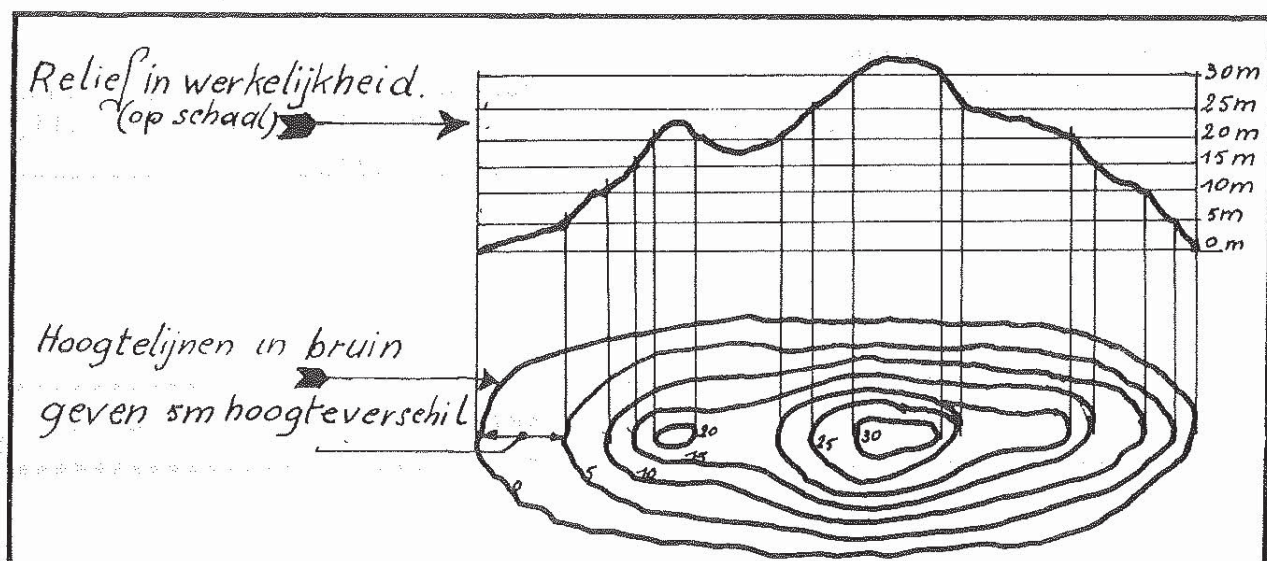
Worden voorgesteld op de linkerzijde en de onderzijde van de kaart. Elke natuurgids meet deze tekens kennen en ze vlug en juist kunnen "interpreteren".

Hoogtelijnen:

Zijn lijnen die de punten van het terrein verbinden, die op gelijke hoogte liggen. Het getal dat zich op deze bruine lijnen bevindt, stelt hun hoogte voor ten opzichte van de zeespiegel.

Het gelijkhoogetevershil:

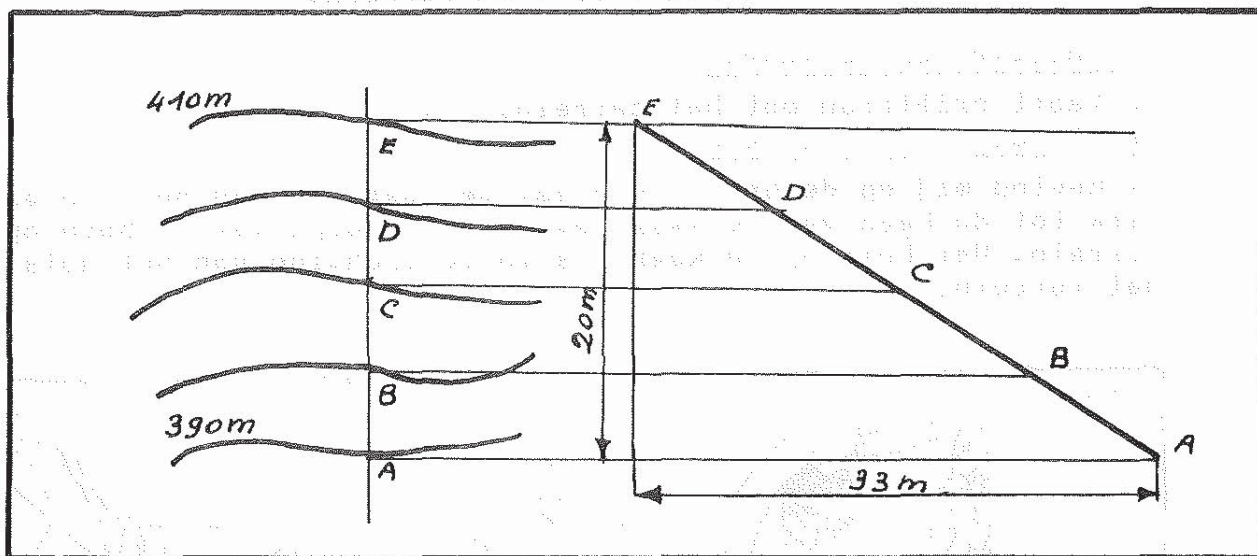
Is het hoogteverschil tussen twee opeenvolgende hoogtelijnen. Normaal bedraagt het 5 meter. Het bedraagt 2,5 meter tussen een volle en een gestippelde hoogtelijn.

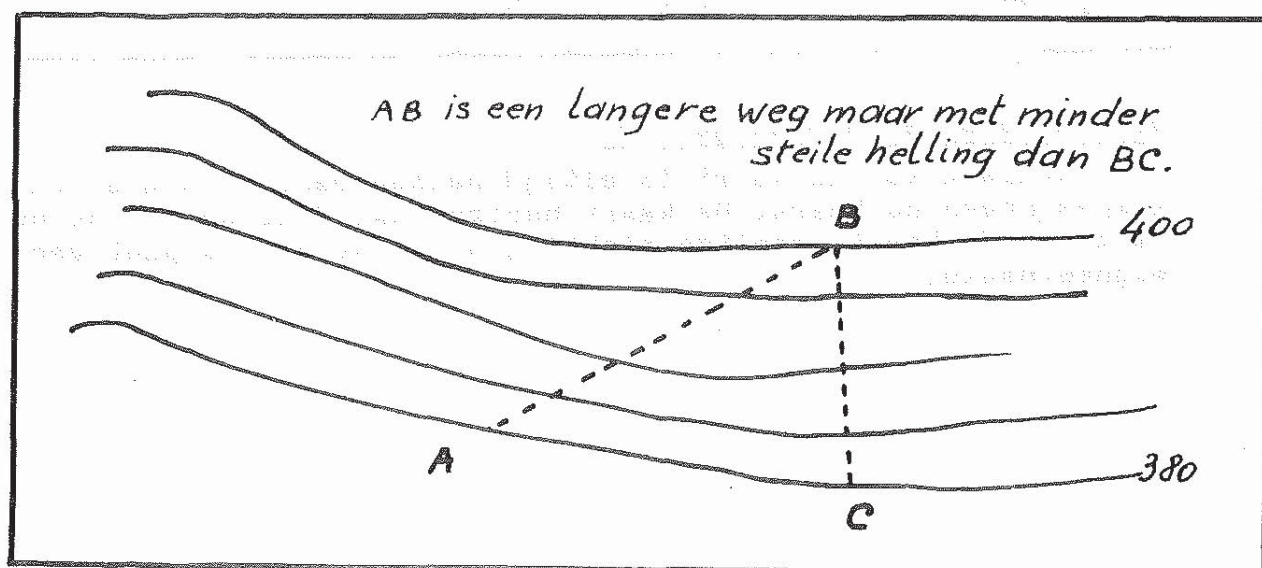
De helling:

Is de verhouding tussen het hoogteverschil van twee punten en hun horizontale afstand.

- Konventioneel neemt men aan dat de helling van het terrein regelmatig is tussen twee opeenvolgende hoogtelijnen.
- Wanneer de afstand tussen de hoogtelijnen konstant is, is de helling uniform, dat wil zeggen: dat men gelijkmatig stijgt of daalt.

- Hoe kleiner de afstand tussen twee hoogtelijnen, hoe sterker de helling en omgekeerd.
- Hoogtelijnen dicht opeen: sterke helling;
- Hoogtelijnen ver uiteen: zachte helling.
- De weg met de grootste helling is die weg, die loodrecht loopt op de hoogtelijnen. Het is tevens de moeilijkste weg: CD

Schaal van de kaart:

De verhouding van de afstand van 2 punten op de kaart en de horizontale afstand tussen dezelfde twee punten op het terrein.

De meest praktische kaarten voor een natuurgids zijn deze van 1/25.000ste. De schaal van 1/25.000ste, betekent dat 1 mm op de kaart 25.000 mm of 25 meter op het terrein voorstelt.

Schaal 1/25.000: 1 cm op de kaart stelt 250 meter voor o/h terrein.

4 cm op de kaart stelt 1 Km voor op het terrein.

Schaal 1/10.000: 1 cm kaart is 100 meter terrein.

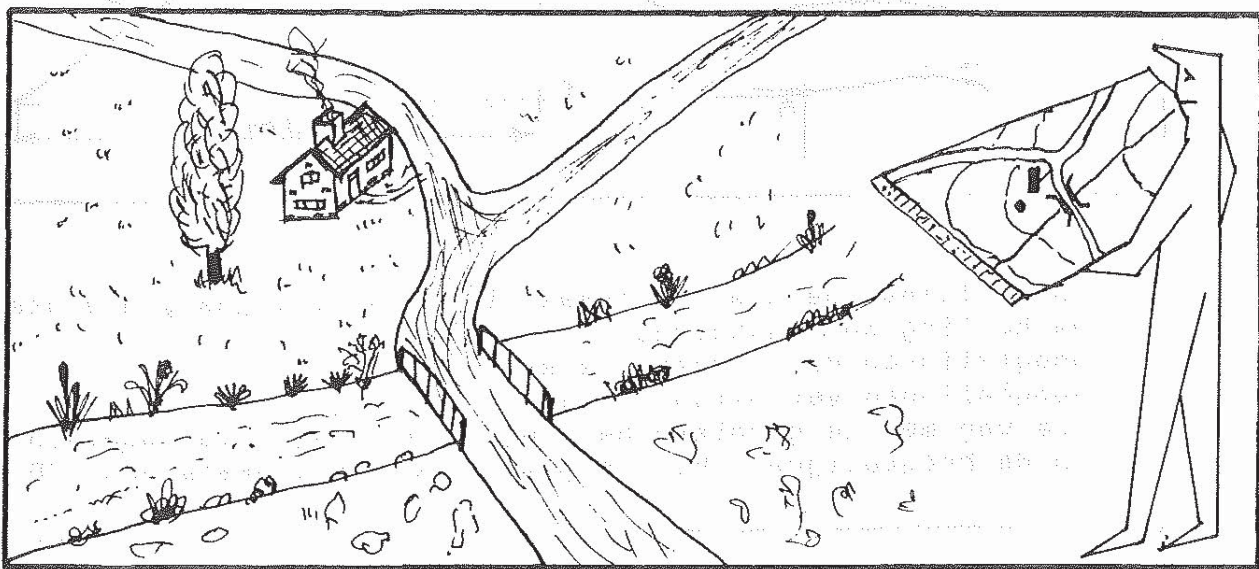
10 cm kaart is 1 Km terrein.

Orientatie van de kaart:

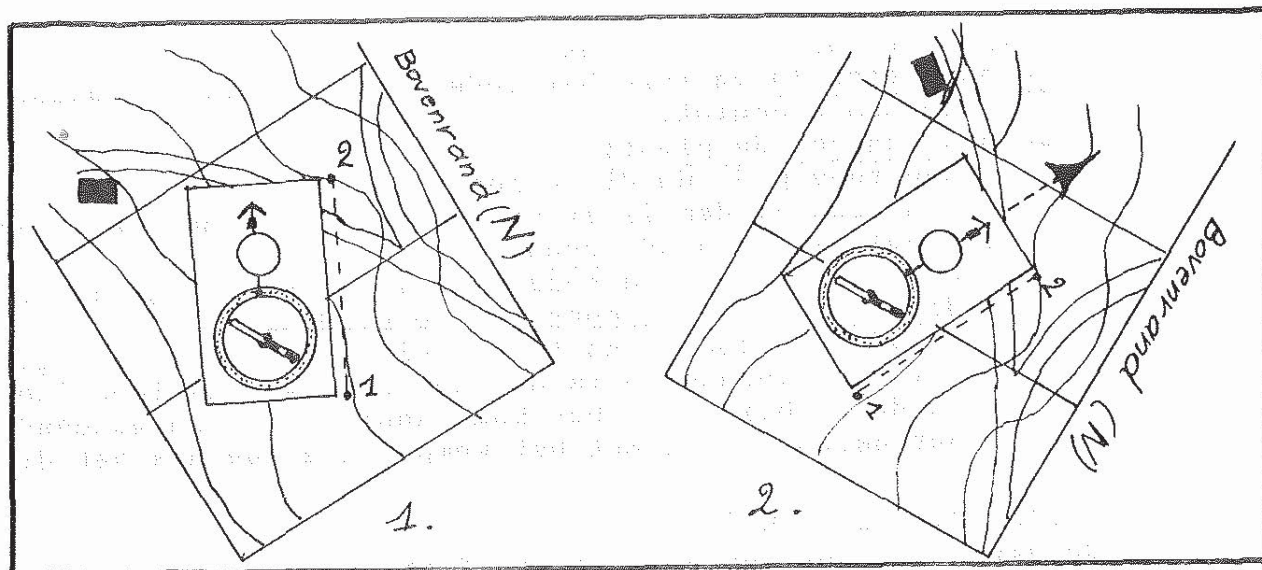
De kaart oriënteren met het terrein:

De standplaats is gekend:

Ik bevind mij op de brug. Ik draai de kaart in een horizontaal vlak tot de baan van de kaart evenwijdig loopt met de baan op het terrein. Het huis op de kaart is in de richting van het huis op het terrein.

De standplaats is niet gekend:

De bovenrand van de kaart is altijd het Noorden. We houden nu het kompas boven de kaart. De kaart horizontaal draaien tot de bovenkant van de kaart dezelfde richting aanwijst als de punt van de magneetnaald.

In tekening 2 valt de richting Noord-Zuid van de magneetnaald evenwijdig aan de richting Noord-Zuid van de kaart, en de naald van het kompas wijst naar het Noorden.

Vooremer uitlrg: zie het kompas.

Om vlot te leren werken met de stafkaart, koop je een stafkaart uit je onmiddellijke omgeving. Je gaat op stap en bestudeert elk detail van de stafkaart en je vergelijkt met de werkelijkheid.

HEE KOMPAS. EN ZIJN GEBRUIK.

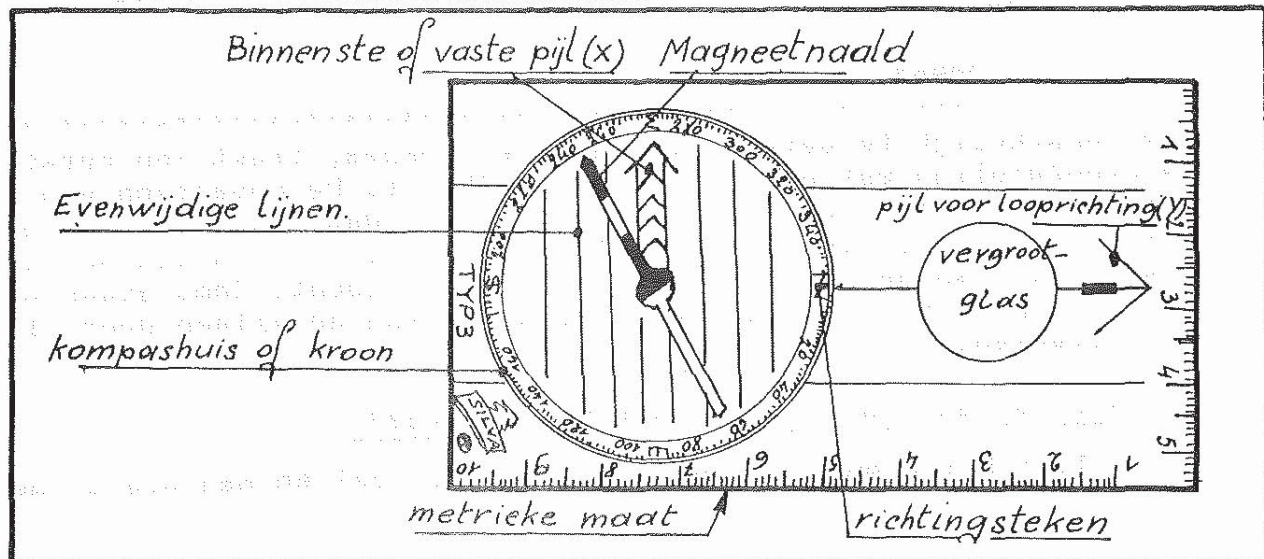
Hoe een kompas in de hand houden?

altijd horizontaal;

niet te dicht bij metalen voorwerpen, andere kompassen of onder electriciteitsleidingen (of er boven).

De fout die we maken door geen rekening te houden met de hoek gevormd door het Magnetisch Noorden en het werkelijke Noorden, verwaarlozen we.

Beschrijving van het Silca-kompas:

Het kompas bestaat uit drie delen:

De magneetnaald waarvan het rode uiteinde het Magnetisch Noorden aangeeft;

De doorschijnende plaat:

-een rode pijl duidt de looprichting aan;

-aan twee zijden is er een schaal in inches of in millimeter.

De beweeglijke doos of kroon:

-onderaan is er een rode pijl met evenwijdige strepen;

-de omtrek van de doos is 360 graden;

-de afstand tussen de twee kleine streepjes is 2 graden;

-het richtingsteken is het snijpunt van de looprichting en de richting die het kompasshuis of kroon aangeeft.

Het beweegt niet met het kompasshuis mee als het draait.

Gebruik van het kompas:

1. Vorderen volgens een azimuth van X graden.

Veronderstel dat de opgave is: loop 280 graden.

-de beweeglijke doos of kroon draaien en 280 graden tegenover richtingsteken draaien zodat het streepje van 280 graden samenvalt met het richtingsteken;

-het kompas horizontaal houden, de looprichting naar voor(y);

-wij draaien rond onze as met het kompas onbeweeglijk in de hand tot de magneetnaald samenvalt met de binnenste pijl (X) van het kompasshuis;

-de pijl voor de looprichting wijst in de verte naar een vast punt. Naar dit vast punt tegegaan.

-de handeling steeds herhalen.

2. Zelf bepalen hoeveel graden je moet lopen om van A (waar men zich bevindt) naareen punt B te gaan in de verte.

-het kompas horizontaal houden, de looprichting gericht van A naar B;

-de beweeglijke doos draaien en de vaste pijl (X) onder de magneetnaald brengen, de top van de naald de rode punt. Tijdens het draaien van het kompasshuis moet de looprichting (Y) in de juiste richting AB blijven en het kompas goed horizontaal houden.

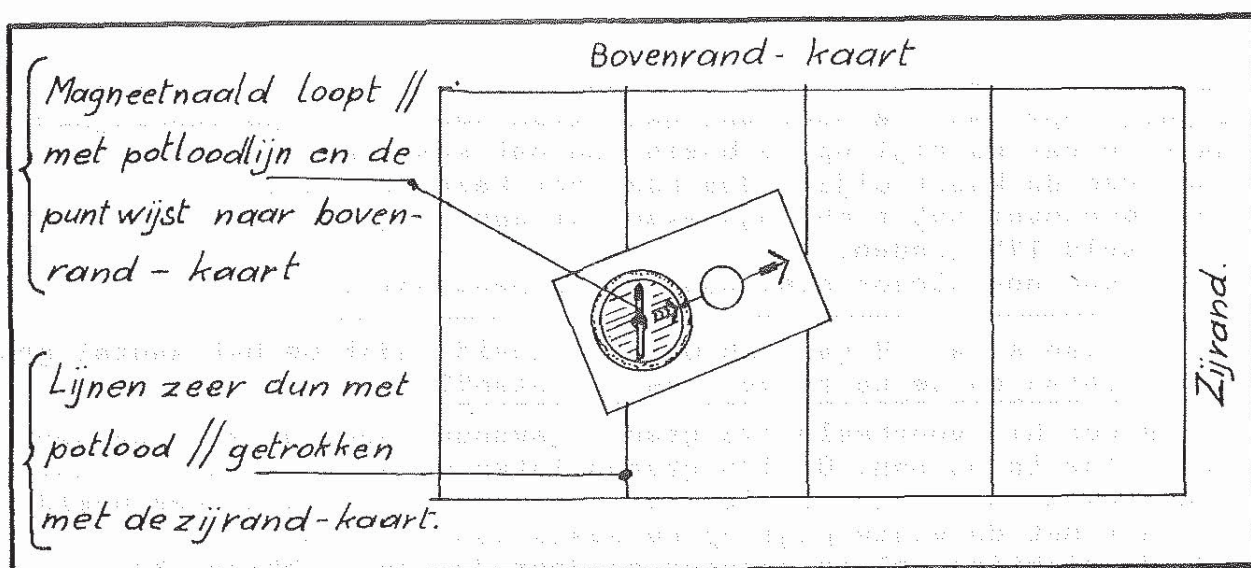
-de gezochte looprichting (graden) aflezen rechtover het richtingsteken.

KAART EN KOMPAS:

Om gemakkelijk te werken met kaart en kompas, trekt men eerst een Noord-Zuidlijn met potlood op de stafkaart. De bovenrand van de kaart is het Noorden, de onderrand het Zuiden. Men trekt nu evenwijdige lijnen, die evenwijdig lopen met de zijlijn van de stafkaart die van het Noorden naar het Zuiden loopt. Soms staan deze lijnen op de stafkaart. Zeer precies werken en alleen dunne lijnen trekken.

1. Hoe de kaart oriënteren met het kompas???

-Men legt het kompas op de kaart, horizontaal en men draait met

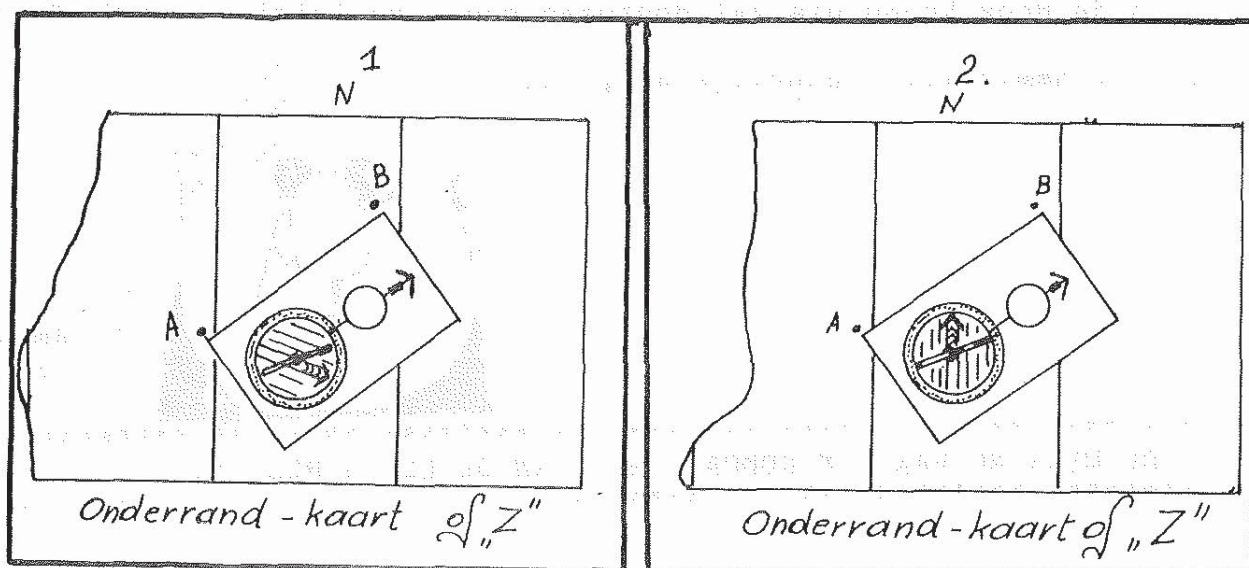
de kaart en het kompas tot de magneetnaald evenwijdig loopt aan de door ons getrokken Noord-Zuid-lijnen.

-de magneetnaald moet met de punt naar de bovenrand van de kaart wijzen, die het Noorden aangeeft, anders maak je een fout van 180 graden en is je kaart niet juist gericht. Deze punt is meestal rood.

-nu is je kaart gericht volgens het terrein, met andere woorden, het kaartnoorden is gericht naar het werkelijke noorden.

2. Hoe de azimuth of het aantal graden zoeken van een richting A naar B op de kaart???

We bevinden ons in A en willen naar B. We leggen op de kaart het kompas evenwijdig aan de richting die we willen volgen AB maar zo dat de looprichting loopt in de richting die we willen lopen, hier van A naar B. Voorlopig je niets aantrekken van de magneetnaald.

Het kompasshuis draaien tot de evenwijdige lijnen op de basis evenwijdig lopen met de door ons getrokken Noord-Zuid-potloodlijnen, maar zo dat de pijl op de basis van het kompasshuis naar de bovenrand van de kaart wijst, dus naar het kaartnoorden.

-Nu tegenover het richtingsteken het aantal graden aflezen, bij voorbeeld 175 graden.

-We keken nog steeds niet naar de magneetnaald.

3. Hoe van A naar B gaan in werkelijkheid nadat we het aantal graden zochten op de kaart voor deze punten???

We hebben bij voorbeeld 175 graden gevonden door de methode van hierboven toe te passen. De 175 graden laten we staan tegenover het richtingsteken, maar wij draaien met het kompas tot de magneetnaald samenvalt met de vaste pijl op de basis van het kompasshuis (X).

-Nu de richting volgen aangegeven door de looprichting (Y).

Met een beetje oefening wordt dit echt kinderspel. Om het kompas te combineren met de stafkaart, is het ten eerste aan te bevelen een Silva-kompas te gebruiken, daar dit het meest eenvoudige en toch het meest nauwkeurige is.

Veel geluk.

Tekst: Willy Barthels.
Tekeningen René Martens.

Bibliografie:

Inleiding tot de oriënteringsloop: B.L.O.S.O.-uitgave.

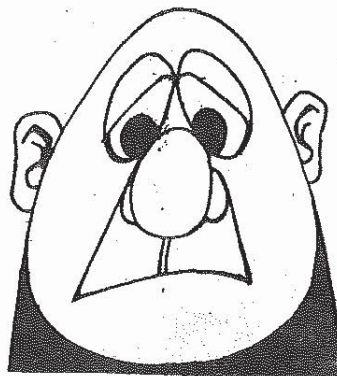
De oriëntatiekoers/ Kap.Kom. G. Antmans.

Cursus recreatiesportleider B.L.O.S.O.

Nota van de redactie:

Deze theorie zal aan de practijk worden getoetst op de studieëxcurtie in de Hoge Venen die zal doorgaan onder de leiding van W. Barthels himself.

Wie pakt hem?????? Figuurlijk dan, hé.

Amaai
zeg
*

LDER DE WERKING VAN EEN KOMPAS, HET KAN JE LEVEN REDDEN.

Herfstgedicht.

September.

Het vuur der opgewonden zonnebloemen
dooft uit. De zomer zit in zak en as.
De middag hoort een zieke horzel zoemen
rond rijpe peren in het natte gras.

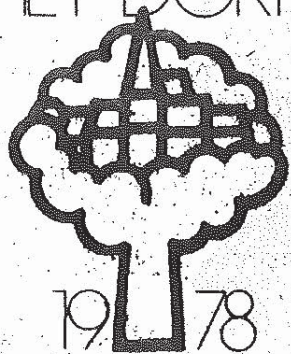
Nevels om water, rook met zerpe geuren,
aarappelloof en giftig kruid.
De dag wordt donker. Kleien boeren beuren
loom in den boomgaard zware korven fruit.

Nu kan de winter uit het noorden komen,
de laatste vogels trekken hoog zuid-west.
Onrustig wordt het hart weer, een door dromen
getilde zwaluw, moe van dit geweest.

Uit het onstuimig leven van de zomer
keren terug wij naar de eenzelvigheid,
het haardvuur en de lamp, het boek, de romer
wijn, weemoed die den winter zelve zijt.

Hubert Van Herreweghen.

JAAR VAN
HET DORP

NOTA VAN DE REDAKTIE.

Zoals tot vervelens toe gezegd, heeft NAL in het kader van Jaar van het Dorp als programmapunt voorop gesteld: de inventarisatie van houtwallen, houtkanten en holle wegen. Dit om een overzicht te krijgen van het bestaande. De inventarisatie kan als wapen gebruikt worden tegen de speculatie en de grootschaligheid waarvan we allen het slachtoffer worden, als dat zo doorgaat. De moeite waard, dus.

Over eerstgenoemde hebben we een serie artikelen geplaatst in vorige nummers, nu komt laatstgenoemde aan bod. Misschien hadden we beiden te samen moeten doen, maar je weet hoe dat gaat. Men moet in de gelegenheid zijn. Men moet voldoende competente schrijvers kunnen vinden, enz... Geen verontschuldigen, maar een feit. Je kan ten slotte niet alles zelf schrijven.

We vonden Roger Meynen zonder enige reserve bereid zich in te zetten voor het schrijven van een reeks teksten over de holle wegen. We stellen dat bijzonder op prijs.

Ook Hugo ABts, die we hebben leren naar waarde schatten op de studieuurtochten over de holle wegen te Tienen, vonden we bereid iets op papier te zetten. Naar hij beloofde, zal hij de lange winteravonden gebruiken om, zoals hij het uitdrukte, iets gefundeerd op papier te zetten. Hij zal daarbij vooral Haspengouw onder de loupe nemen, omdat hij dat het beste kent. Hij woont daar.

Tussen haakjes... de excursions van Tienen.... formidabel. Mooi braadweer, wonderlijke bloementuinen enne, een begeleiding zoals we maar zelden hebben meegemaakt. Iedereen was meer dan content. Niet voor dit of dat, het was prima. Bedankt mensen, die zich daar voor in hebben gezet, ook aan de wandelende bibliotheek.

In zijn geheel gezien, menen we met de publicatie van de artikelen over de houtwallen en holle wegen, een positieve en zinvolle bijdrage te hebben geleverd aan de manifestaties in het kader van Jaar van het Dorp. Als iets het uitzicht van een dorp bepaalt en kan blijven bepalen, dan zijn het zeker deze elementen. Daarom doen we nog maar eens een beroep op allen: help ons de boel inventariseren. Het is hoog, maar dan ook de hoogste tijd.

We danken nog eens speciaal de auteurs voor hun moeite. Het zijn allemaal druppels, maar uiteindelijk wordt de heetste plaat afgekoeld en de hardste steen uitgehold door de kleinste druppels als ze maar lang genoeg vallen, als we maar niet moe worden. Nog eens bedankt, mensen van goeie wille.

DE REDAKTIE.

- HOLLE WEGEN -

(Eerste deel)

Inleiding.

Wat is een holle weg ?

Enige begrippen die in verband staan met holle wegen.

Ligging en ontstaan der holle wegen.

De holle wegen in het verleden.

Inleiding.

Het landschap zoals we dit nu waarnemen bestaat uit een veelheid van elementen. De oorsprong hiervan kan zowel van natuurlijke als van kunstmatige aard zijn; dalen, heuvels, bossen, boerderijen, nederzettingen, bomenrijen zijn er voorbeelden van.

In dit landschap bestaat een ingewikkeld stelsel van onderlinge relaties, specifiek voor elk type.

Globaal kunnen we een drietal groepen van factoren onderscheiden, die het landschap beïnvloeden:

- abiotische factoren (zoals geologie, bodem, water)
- biotische factoren (flora, fauna)
- antropogene factoren (o.a. akkers, weilanden, wegen)

Deze groepen van factoren maken dat het landschap in Noord-Limburg anders is dan in Zuid-Limburg. Een voorbeeld hiervan is het reliëf, dat uitgesproken zichtbaar is in het zuiden der provincie. Zoals we later zullen zien geeft dit reliëf aanleiding tot de vorming van unieke landschapselementen die het landschap uitzonderlijk verfraaien.

De holle wegen zijn onder de vele geomorfologische landschapselementen van een bijzondere betekenis. Inderdaad ze zijn in Limburg niet alleen historisch, ecologisch en landschappelijk waardevol maar ook als potentiële wandel- en fietspaden van belang. Zonder doorgedreven bescherming zullen ze echter snel verdwijnen door vervuiling, verval of vergraving. Daarom zouden ze in de toekomst een betere bescherming moeten krijgen.

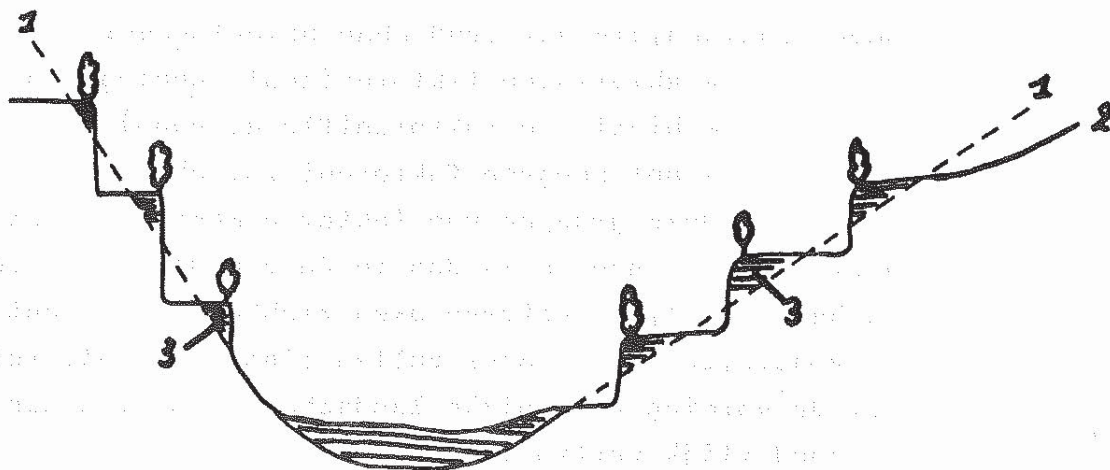
Wat is een holle weg ?

Een holle weg is een weg of pad, lopend door golvende terreinen, op natuurlijke of semi-humane wijze ontstaan. De diepte kan variëren van 50 cm tot meer dan 5 meter, de lengte van enige meters tot meerdere kilometers.

Enige begrippen die in verband staan met holle wegen.

- Grub(= erosiegeul): is een nauw dal met steile wanden ontstaan in het laat-Pleistoceen* door insnijding, veroorzaakt door smeltwater en oppervlakkige erosie (zie P. Vrijlandt en K. Kerkstra--1-). De meeste grubben werden later als weg gebruikt.

- Graft(= steilrand in etagevorm): is een vertikaal talud ontstaan door erosie en de daarop volgende afzetting van het verspoelde materiaal (colluviatie) tegen een vegetatiewand. De graften zijn ontstaan onder invloed van de mens (volgens W. H. Diemont en W. Van De Westeringh -2-). Een typisch voorbeeld van deze graften vinden we bij Schin op Geul (Nl) waar deze zijn ontstaan door aanleg van wijnvelden met omliggende houtwallen tegen de hellingen. Ze komen tevens veelvuldig voor in het Hageland (o.a. te Gelrode) waar het eveneens vroegere wijngaardterrassen betreft.

Schematische voorstelling van het ontstaan van een graft

(naar Breteler en Van den Broek, 1967).

1 = oorspronkelijke helling

2 = door erosie aangetaste helling

3 = begroeide graft; sedimentatie colluvium aan de dalzijde van de graft.

(*) Periode daterend na de laatste (= derde) ijstijd (Würm), beginnend van -13.500 v. Chr. en samenvallend met de Dryasperiodes.

- Droogdal: tijdens de ijstijden waren de bodems bevroren en was er geen verticale indringing van water in de bodem mogelijk. Het periodiek optreden van smeltwater erodeerde de dalen. Aan het eind van de ijstijden werd de bodem opnieuw doorlatend voor water, en de bedding van de rivier bleef leeg. De meeste droogdalen komen voor op kalkbodems (zie ook P. Vrijlandt en K. Kerkstra - 1 -).

Ligging en ontstaan der holle wegen.

Holle wegen komen uitsluitend voor ten zuiden van de Demervallei, en zijn dan ook typische landschapselementen in het Hageland en Haspengouw. In het uiterste zuidwesten van de provincie bereiken ze een frekwentie van meer dan 1.500 m/km^2 . Ook in de Voerstreek zijn ze vrij algemeen met een gemiddelde van ongeveer 640 m/km^2 ; zie kaart van de verdeling der holle wegen in Limburg (H. Olaerts, R. Berten, en L. Nef -3-). De ligging van de holle wegen hangt nauw samen met het reliëf (heuvels en plateauranden) en de gesteenten in de ondergrond. De bodem van de Kempen bestaat hoofdzakelijk uit zand, terwijl we in Zuid-Limburg bijvoorbeeld meer coherend gesteenten vinden: mergel, kiezel, klei afgedekt met löss. Deze materialen soms in combinatie zijn meer samenhangend dan het losse zand en kunnen daardoor gemakkelijker vertikaal eroderen. ^{en} Op steile randen blijven liggen bv. wanneer een gedeelte is weggegraven of door stromend water is afgevoerd.

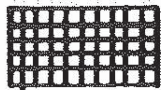
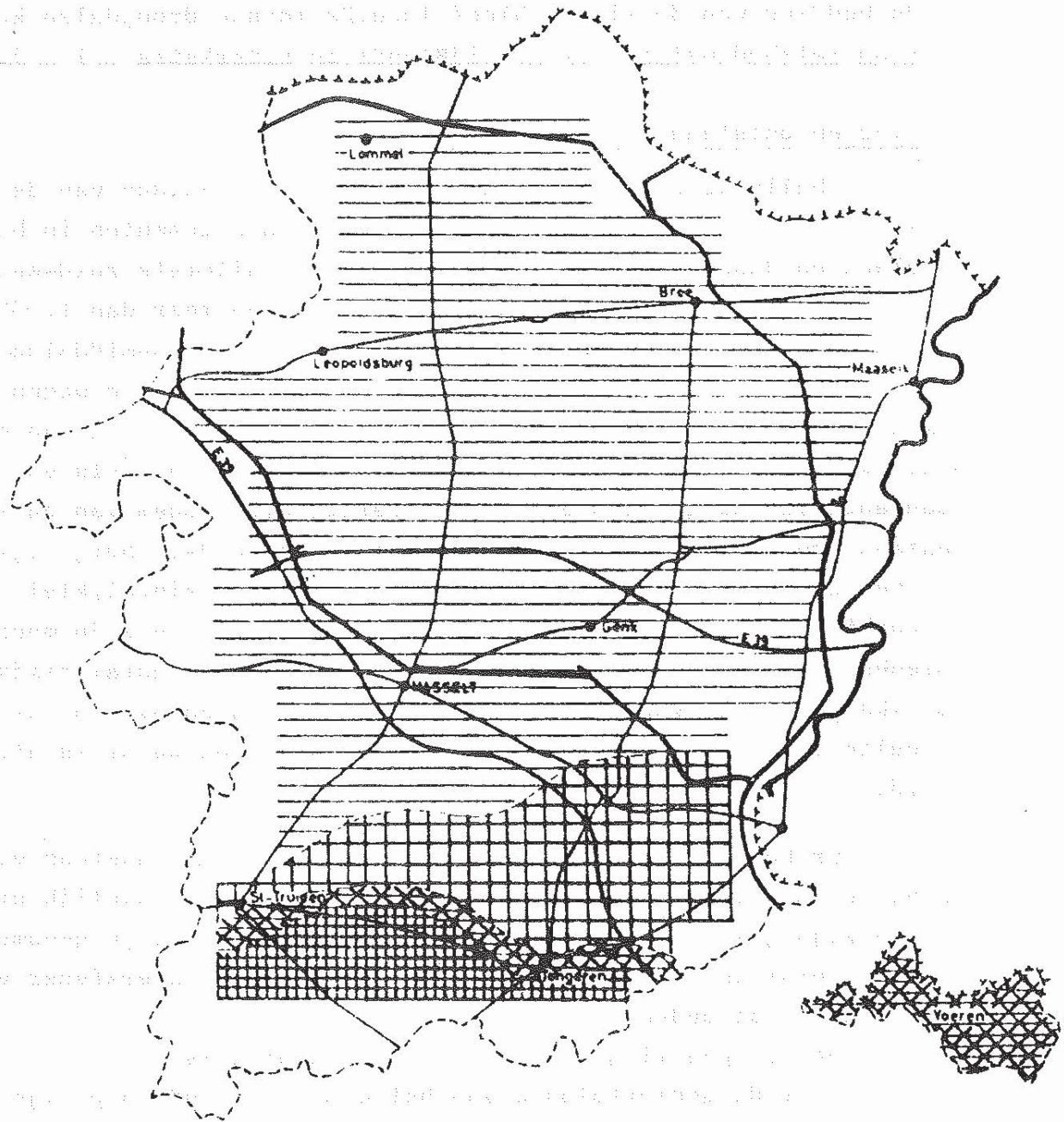
Er bestaan uiteenlopende meningen over het ontstaan van de holle wegen: met name over de vraag of zij oorspronkelijk erosiegeulen zijn geweest die later als wegen in gebruik zijn genomen of dat het eerst wegen of groeven waren, die ook als waterafvoer van de plateaus dienst deden.

Beide opvattingen samen zijn wellicht juist.

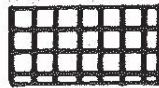
Voor de geomorfologie van het Limburgs landschap zijn een tweetal processen bepalend geweest:

- de terrasvormige insnijding van Maas en bijrivieren in het sedimentatiemateriaal, ondermeer als gevolg van een tektonische opheffing van het ardennen massief.
- hellingsprocessen, die vooral tijdens het Pleistoceen samen met het sedimenteren van löss door de wind, het golvend landschap vormden.

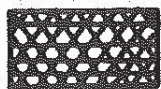
Verdeling der holle wegen in Limburg.

Hoogste frekwentie
van holle wegen

Lage frekwentie
van holle wegen

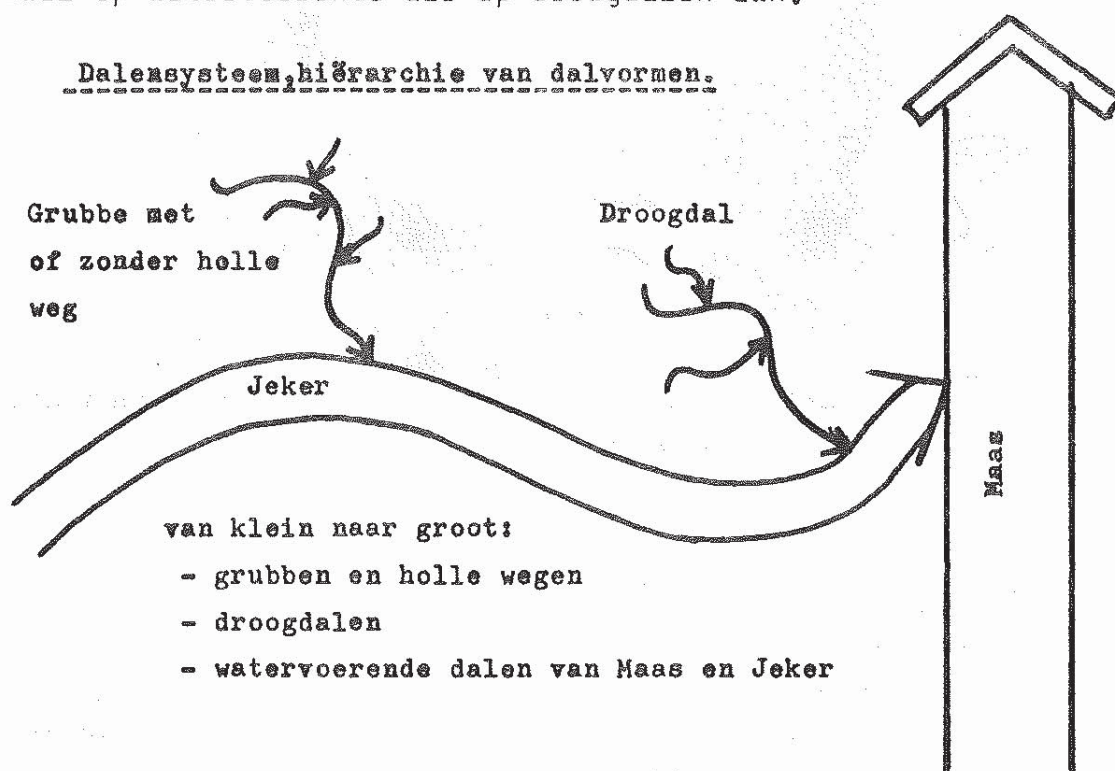
Matige frekwentie
van holle wegen

Laagste frekwentie
van holle wegen.

Door deze twee processen is in het landschap een samenhangend systeem van dalen ontstaan waarin een bepaalde hiërarchie is te onderkennen: een dalensysteem (P.Vrijlandt en K.Kerkstra -1-). De dalen zijn te onderscheiden naar maat (breed/smal) en naar vorm (steile/vlakke hellingen, vlakke/holle dalen). De dalen van de hoogste orde in deze hiërarchie zijn de rivierdalen van Maas, Jeker en Voer (hierin is het ganse jaar watertoevoer). Aansluitend hieraan is er een systeem van droge dalen, die colluviaal* of alluviaal** kunnen zijn. De grubben en holle wegen zijn de kleinste dalvormen in de reeks. Deze vormen van grubben en holle wegen sluiten zowel op watervoerende- als op droogdalen aan.

Dalensysteem, hiërarchie van dalvormen.

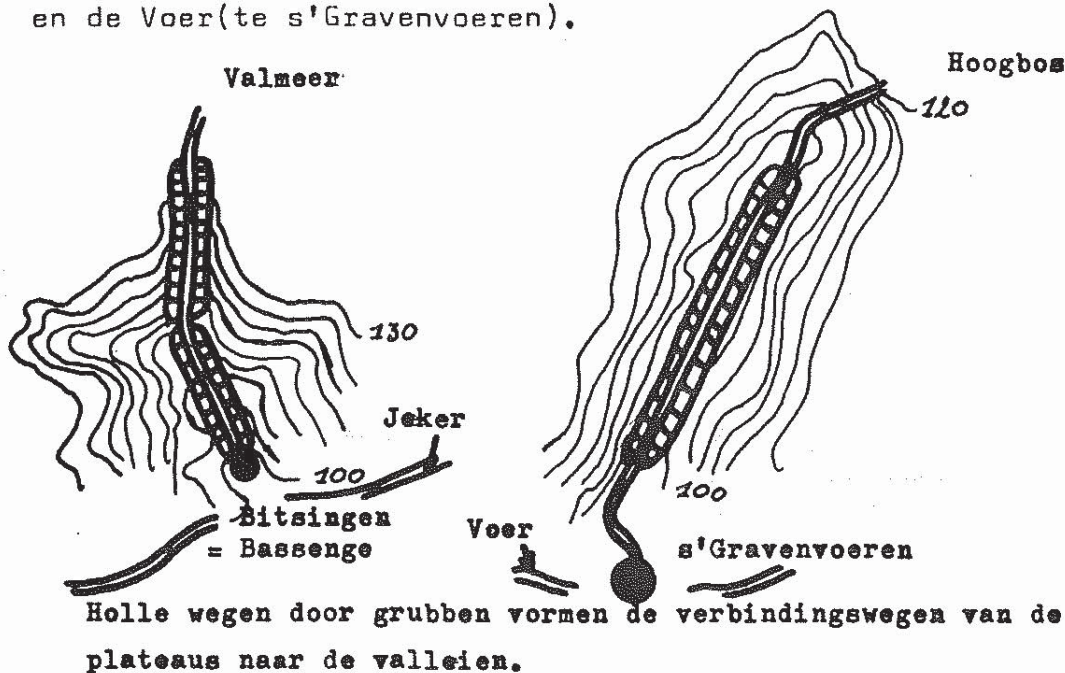

Uit het voorgaande blijkt dat de holle wegen een vaste plaats in het dalensysteem innemen, zodat men mag aannemen dat in de loop der tijden de mens de bestaande erosiegeulen als weg gebruikte.

*) colluvium: afzetting van erosiemateriaal onder invloed van regenwater. Het transport van het sedimentatiemateriaal gaat over korte afstanden.

**) alluvium: fluviatiele sedimentatie onder invloed van stromend water. Het transport van de gesuspendeerde sedimentatiedelen gaat over grotere afstanden.

Een ander bewijs voor deze visie is te vinden in de ligging van vroegere nederzettingen: we weten dat de landbouwgronden op de plateaus door de mens vanuit de rivierdalen in gebruik zijn genomen (L.J. Pons -4-). De meeste oude nederzettingen zijn liniair van vorm en liggen dicht bij stromend water, niet ver van erosiegeulen (grubben) die naar de plateauranden leiden. Deze geulen werden gebruikt als pad of weg naar de plateauranden, iets dat nog terug te vinden is in de vallei van de Jeker (te Bitsingen=Bassenge) en de Voer (te s'Gravenvoeren).

Verdere oorzaken van het ontstaan van holle wegen zijn te wijten aan humane of semi-humane verwezenlijkingen. Door steeds dezelfde weg vanuit het dal naar het plateau te gebruiken kreeg men een gebrek aan begroeiing en stond de weg meer bloot aan erosie dan het ernaast liggende bouwland. Deze erosie, die later de holle weg vormde, is vooral te wijten aan de invloed van wind en stromend water. Vooral dit laatste is treffend beschreven door E. Heimans (-5-) in zijn boekje "Uit ons Krijtland" (1911)

"Nu begint er een vernielingswerk, dat schrikkelijk is om aan te zien. Grote brokken gras en struik worden ondermijnd, met rukken en trekken van de bermen losgescheurd en dan meegesleurd: planken van een schutting; twee palen met prikkeldraad storten neer en schieten in snelle vaart ons voorbij; dansend, hobbeldend als een schuitje op zee komt een groen eilandje aandrijven met een hazelstruikje erop; het eilandje draait even rond

en strandt op een samengedreven hoop takkenbossen met schuim; maar het raakt weer vlot. En voort gaat het, de diepte in, op de Geul toe, waar alles heen afsult. Geweldig is de kracht van deze ondiepe regenbeek. Ongelooflijk! Wat een diepe rivier niet zou kunnen voortslepen; zware rolkeien en vuursteenknollen als suikerbieten, dat alles rolt en schuift dit tijdelijk stroompje in wilde vaart voor zich heen ". Einde citaat.

Door de hoeven van de trekpaarden werden in het midden van de weg ook grote delen van het wegdek losgeslagen. Het stromend water neemt al dit losse materiaal met zich mee, zodat in het wegdek diepe geulen konden ontstaan tussen de grove keien die te zwaar bleken voor de kracht van de waterstroom.

Ook het winnen van bouwmaterialen zoals ijzerzandsteen, krijt en mergel speelt een belangrijke rol bij het ontstaan van diverse holle wegen. Als voorbeeld vernoemen we hier de oude holle wegen in de omgeving van de Wijngaardberg en Ijzerenberg te Overveld-Gelrode (Aarschot). Deze holle wegen die oorspronkelijk groeven waren voor het winnen van ijzerzandsteen, waarmee men de meeste kerken uit de streek (Aarschot, Rillaar, Nieuwrode) bouwde zijn onder invloed van de mens ontstaan. Eenzelfde voorbeeld heeft men te s'Gravenvoeren, waar een krijtgroef ligt die men als weg naar hoger gelegen terreinen gebruikte.

De holle wegen in het verleden.

De ontwikkeling van de landbouw loopt parrallel met het ontstaan van holle wegen.

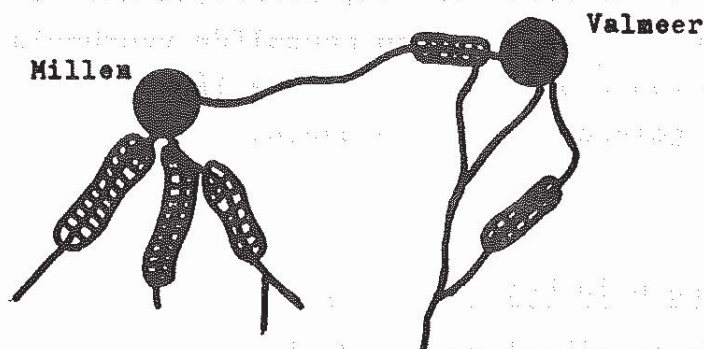
Reeds 4000 jaar v. Chr. is Zuid-Limburg in gebruik genomen door landbouwers vanuit de Maasvallei. Uit deze tijd stammen de meeste holle wegen vanuit de rivierdalen naar de plateauranden.

In de Romeinse tijd zijn deze gebieden uitgebreid in kultuur geweest. De Romeinen hadden voor het onderhouden van hun grensgarnizoenen immers ^{een} aanzienlijk landbouwareaal nodig. Vandaar de uitbreiding en intensivering van het bodemgebruik in de Romeinse tijd. Hieruit mag men afleiden dat de Romeinen een groot wegennet aanlegden naar hun landbouwgronden waardoor vele holle wegen ontstonden.

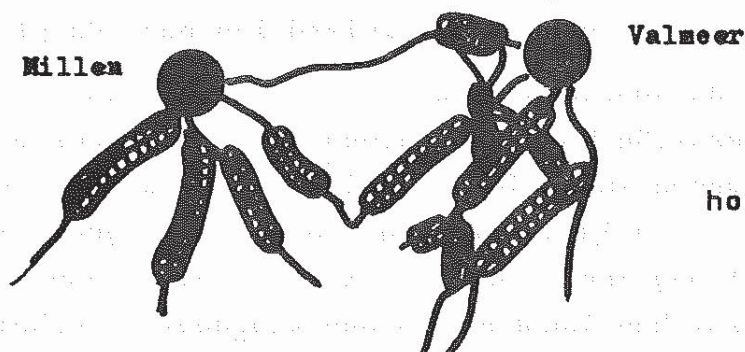
In de tweede helft van de 3 de eeuw n.Chr. trokken de Romeinen weg; het door hen in kultuur gebrachte gebied raakte voor een groot deel weer bebost, en de sporen van hun wegennet grootendeels uitgewist. Vele holle wegen kwamen hierdoor in verval of verdwenen (zie P.J. Felder -6-).

De ontginning in Zuid-Limburg begon opnieuw in de vroege-middeleeuwen, toen de bevolking toenam en de graanprijzen stegen. Het hoogtepunt van deze aktiviteit valt in de 11 - 13 de eeuw. Het huidig patroon van wegen en dorpen stamt voor een groot deel uit deze ontginningsperiode, zodat we het ontstaan van een groot deel holle wegen in deze tijd mogen situeren.

Wanneer we het huidig patroon der holle wegen vergelijken met dit ten tijde van Ferraris (Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden van Graaf Ferraris 1777) vallen ons enige verschillen op. Een aantal holle wegen waren in deze tijd (1777) nog niet aanwezig. Een voorbeeld van dit later ontstaan vinden we in de streek van Millen-Valmeer.

Holle wegen omstreeks 1777

holle wegen in 1978.

Bibliografie.

- (1) P.Vrijlandt en K.Kerkstra (1976)
Mergelland;landschap en mergelwinning
Vakgroep landschapsarchitectuur,landbouwhogeschool Wageningen
- (2) W.H.Diemont en W.Van De Westeringh (1978)
Graften in Zuid-Limburg:groen of kaal,levend of verdwijnend?
Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij,maart 1978
- (3) H.Olaerts,R.Berten, en L.Nef (1977)
Ruimtelijke verdeling van de voornaamste landschapselementen
in Limburg(B)
Extern,VI(1977)nr. 4;261-282
- (4) L.J.Pons (1973)
Enkele aspecten van de bodemgesteldheid van Zuid-Limburg
in verband met de plantengroei.
Natuurhistorisch maandblad,62(1973) p.135-143
- (5) E.Heimans (1911)
Uit ons Krijtland.
- (6) P.J.Felder (1975)
Overzicht van de geologische bezienswaardigheden in het
landschapspark Mergelland,Zuid-Limburg.
Natuurhistorisch Maandblad,64(1975) p.169-188

R.Meynen.

 HET BELANGRIJKSTE VAN DE RECREATIE IN DE NATUUR IS HET GADE-
 SLAAN VAN EENVOUDIGE, ECHTE DINGEN, DIE IN HET BOS, DE HEIDE
 EN DE WEIDE TE ZIEN ZIJN EN DAARUIT LEREN ECHT EN EENVOUDIG
 TE ZIJN MET ZICHZELF EN DE ANDEREN IN HET GEWONE LEVEN.....

lezers**b**rieven

EEN BLOEM IN HET VERWEER. deel één.

PLEIDOOI VOOR ALLE LEVEN of het probleem van de bespuitingen

reactie één.

Dat het behoud en de bescherming van natuurgebieden een moeilijke opdracht is behoeft weinig betoog. De moeilijkheidsgraad wordt bepaald door een hele reeks factoren met zeer uiteenlopend karakter. Het is niet alleen een gevolg van het in gebreke blijven van verantwoordelijke, vooral plaatselijke politici, ook de druk van economische en private, op winst beluste groepen staat een verantwoord beleid zeer dikwijls in de weg. Het verpolitikeerde openbaar beleid is er de oorzaak van dat het leefmilieu en vooral dan het natuurlijk milieu steeds verder degeneraert.

Een graduele afbakening en vooral een ontologische erkenning van de natuurgebieden is dringender dan ooit. Erkennen betekent niet alleen een "N" plaatsen op het gewestplan. Het houdt in, dat men bereidt is al de nodige maatregelen te treffen om de natuurlijke evolutie van het biotoop te waarborgen, door enerzijds gepaste beheersmaatregelen aan te wenden en anderzijds zware straffen op te leggen aan diegenen die zich aan natuurschendingen schuldig maken. Van overheidswege is er noch van ene noch van het andre sprake.

De meeste van onze natuurgebieden worden beheerd door een beekvallei. Ze worden veelal gekenmerkt door diverse ecosystemen, al naargelang de natuurlijke evolutie in meer of mindere mate onderhevig is geweest aan de menselijke ingrepen. Vroeger onderhielden de eigenaars zelf hun beemden, waterlopen en afwateringssloten. Alles gebeurde met de hand en beperkte zich tot de meest noodzakelijke onderhoudswerken. Geleidelijk aan is daar verandering in gekomen. Openbare instellingen gingen zich bezighouden met het onderhoud van de waterlopen. Wij vernoemen hier de Landelijke Waterdienst te Hasselt en meer plaatselijk, organismen zoals te Peer, de watering "De Dommelvallei". Beiden instellingen spelen een grote rol in het behoud van de biotopen. De eerste provinciaal, de tweede regionaal of plaatselijk. Werkgroep Isis heeft dan ook van meetaf aan getracht samen te werken met deze beide organisaties.

Keren wij echter terug tot de kern van de zaak namelijk het aanwenden van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen of wat zij noe-

men: het gebruik van "groeistoffen". Wij geven U een verslag van een werkvergadering, gehouden te Peer in oktober 1973 in verband met het gebruik van die zogenaamde groeistoffen. Nadien zullen wij een besluitvorming doen, geëvalueerd na vijf jaar (wij zijn nu 78).

Waarover ging het eigenlijk?

Werkgroep Isis werd in kennis gesteld van het feit, dat de Landelijke Waterdienst, Demerstraat 73, Hasselt zou overgaan tot de vernietiging van netels en distels door aanwending van biochemische middelen. Gealarmeerd door deze berichtgeving werd onmiddellijk contact genomen met Ir. Van Hecke, toenmalig hoofd van dienst.

Deze contactname leidde, dank zij de welwillende medewerking van Ir. Van Hecke, tot hogergenoemde vergadering. Op uitnodiging van Werkgroep Isis werd aan de vergadering deel genomen door een 20-tal vertegenwoordigers uit verschillende organisaties.

Ir Van Hecke zette op duidelijke en technische wijze het procédé van groeistoffen en aanverwante uiteen. De hoofdbedoeling is de sanering van waterzieke gronden om aldus tot een verbetering te komen van de aanpalende landbouwgronden. Daardoor wordt getracht zoveel mogelijk overstromingen tegent te gaan.

Met dat doel voor ogen, werd enkele jaren geleden de Dommel recht getrokken. Een duur procédé, waarvan de resultaten nog steeds en steeds meer twijfelachtig mogen genoemd worden. In hoeverre de plaatselijke landbouwbedrijven te Peer, Kleine-Brogel, Eksel en Wijchmaal door het draineren van de gebieden werden geactiveerd tot expansie, blijft een open vraag. En dan spreken we nog niet over het hinterland. Een directer resultaat van de beter bereikbare beekoevers was wel: EEN EXPLOSIË VAN WEEK-ENDVERBLIJVEN, vooral dan op het grondgebied van Eksel.

Het rechte trekken en aanverwante werkzaamheden in de Dommelvallei hadden eveneens voor gevolg, dat de vroegere gestabiliseerde taluds van de waterlopen werden vernield of omgewerkt. Hierop volgde een explosie van onkruidvegetaties met weinig bodembindende eigenschappen in de vorm van distels, netels, enz...

Een tweede fase behelst dan ook het uitroeien van deze netels en distels om alzo de toegang te vergemakelijken. Door de planten met herbiciden te bespuiten wordt de natuurlijke, geordende celgroei der planten verstoord met het gevolg dat de planten afsterven. Op die manier zouden bermen van beken en rivieren kunnen gezuiverd worden en hoopt men te komen tot een uniforme grasbedekking. De behandeling zou gebeuren door gespecialiseerde firma's die producten zouden aanwenden in de vorm van een gecombineerd bespuiting.

Met andere woorden betekent dit, dat de planten sterven aan een celvergroeiingsproces, dus een soort kanker. Niet alleen de planten zijn hier echter in gevaar, maar alle plant- en zaadetende dieren en vogels. De ecologische weerslag is niet zo meteen exact

te bepalen maar één ding is zeker: de weerslag op fauna en flora is onherstelbaar.

Diverse leden, uitstekend vertrouwd met de flora van onze natuurgebieden belichten op basis van wetenschappelijke studiën en proef-ondervindelijke vaststellingen het enorme probleem, dat zich zal stellen indien men in natuurwetenschappelijke gebieden een "groei-stoffenprocédé" zou toepassen.

Ten gevolge van het chemisch "maaien", gaat de natuurlijke diversiteit en successie der oevervegetaties volkomen verloren. Uiteraard is hogergenoemde nefaste invloed op de natuurlijke flora in tegenstrijd met het opzet van Werkgroep Isis: namelijk: de fauna en de flora van de landschappen van de Dommelvallei naar kunnen intact houden.

Wanneer wij vaststellen, dat ten gevolge van het chemisch maaien, de hele dicotylenflora van de oevers vernietigd wordt, dan kunnen wij uiteraard met de geplande werking van de Landelijke Waterdienst niet accoord gaan. Daar een groeistoffenbehandeling op lange termijn ook geen garanties biedt, zijn wij de mening toegedaan, dat de huidige geldende behandeling van rivieroeveren, wegbermen, enz... met chemische middelen, opnieuw dient onderworpen te worden aan een wetenschappelijk en kritisch onderzoek. Dit moet bovendien worden aangepast aan de recente veranderingen en inzichten inzake natuurbehoud, faunavergiftiging en vegetatiekennis.

In dit verband kan hier reeds gezegd worden, dat de bestaande onkruidvegetatie op de oevers van de Dommel slechts de beginfase is van een vegetatiekundige successie, die uiteindelijk naar een stabilisatie leidt van het plantengedeelte. Door de hoger genoemde herbicidenbehandeling wordt de natuurlijke plantensuccessie echter afgeremd en onderbroken.

De natuurbeschermers en Werkgroep Isis zijn het dan ook eens voorstellen te doen aan de verantwoordelijke diensten betreffende een oordeelkundig behoud van de rijke natuurgebieden rond de Dommelvallei en wel in deze zin, dat de methoden van beheer aangepast zullen worden aan de plaatselijke eisen van een natuurgebied. Wij denken hier aan een geperfectioneerde mechanische maaiwijze in al onze beekdalen, al zien wij liever handwerk.

BESLUIT VAN DE VERGADERING:

Na langdurig overleg zijn de leden van de vergadering overeen gekomen dat, dat wat betreft voor het behoud van de diverse vegetaties en biotopen, het zogenaamde chemisch maaien onaanvaardbaar is. De garanties zijn er niet, wel in tegendeel.

Ir. Van Hecke drukte de wens uit te kunnen samenwerken met de natuurbeschermers om tot een compromis te komen.

Isis-voorzitter Bergmans dankte de heer Van Hecke voor zijn open en eerlijk standpunt. Hij verklaarde aan de voorzitter bereid te

zijn, in natuurwetenschappelijke gebieden het gebruik van groeistoffen te weren, ondanks de financiële en materiele lasten die hieruit voortspruiten. Een landschappelijke inventarisatie en vooral een erkenning van de rijke natuurgebieden is een eerste vereiste.

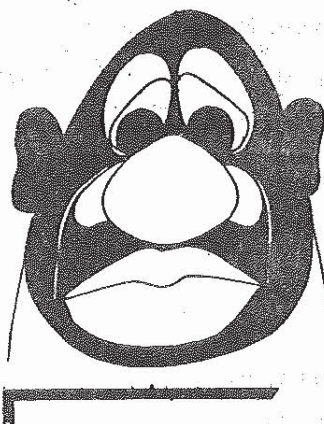
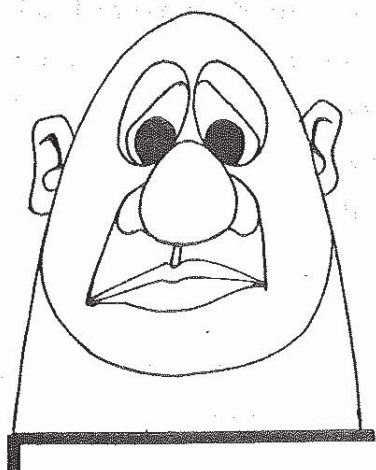
BIJKOMENDE VASTSTELLING:

De heer Ir. Van Hecke werd enige weken na deze vergadering opgevolgd door de heer Francois, die wij nog allen kennen van het project rond de Zwarte Beek te Koersel. Enige maanden nadien herbegon men met het groeistoffenprocédé.

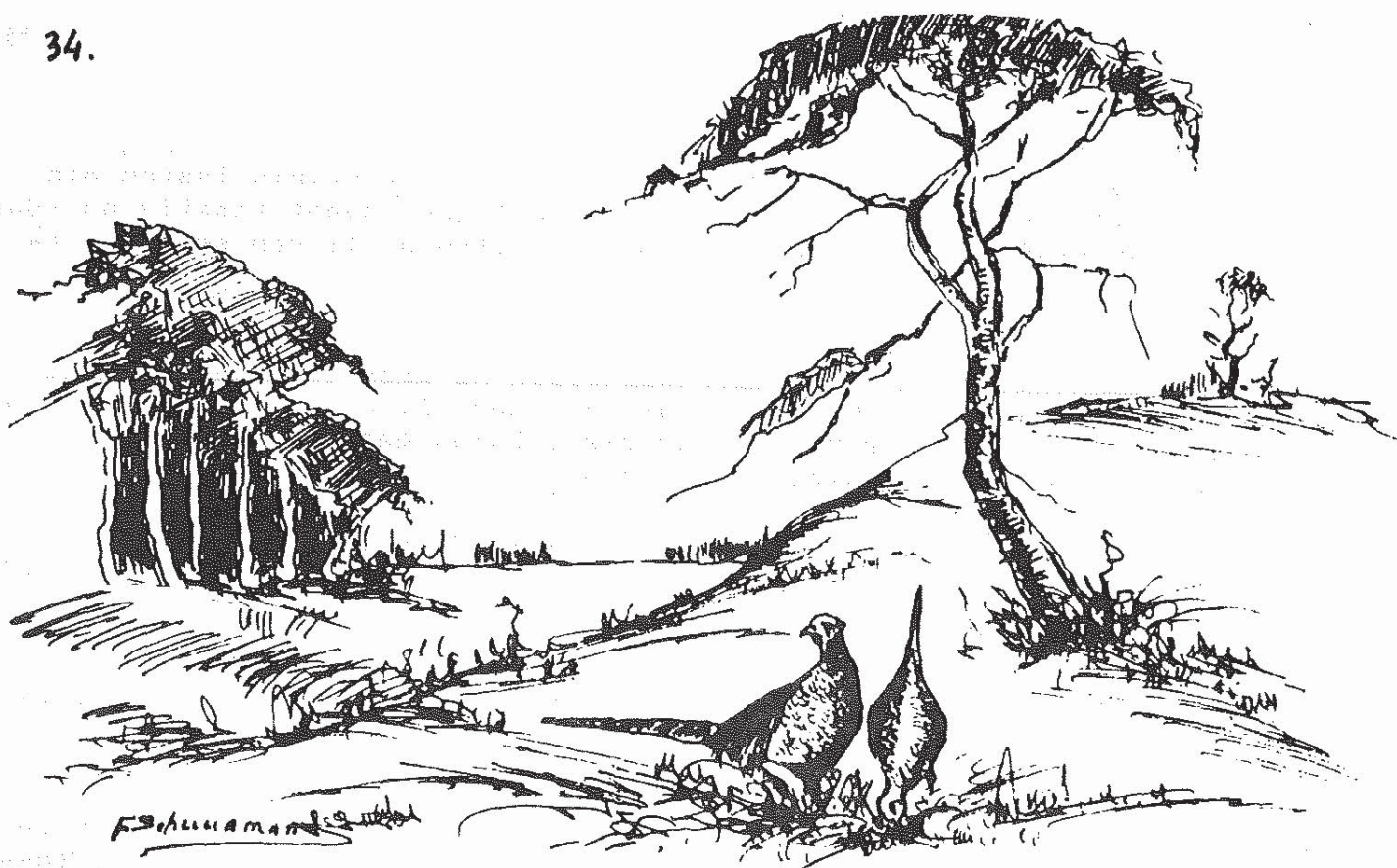
Werkgroep Isis reageerde uiteraard vrij hard en kon bekomen, dank zij de medewerking van de plaatselijke watering "De Dommelvallei", dat het gebruik van herbiciden werd geweerd. Dit ging voor de plaatselijke organisatie "Watering de Dommelvallei" niet gepaard zonder moeilijkheden. Toch kon dit probleem, dankzij een intense samenwerking van Werkgroep Isis en de plaatselijke watering worden ondervangen en werden geen sproeistoffen meer gebruikt.

Tot slot willen wij nog deze bedenking maken: wil men de natuurgebieden blijven behouden en beschermen, dan is een duidelijk engagement van de passieve natuurbeschermer in de actieve natuurbescherming noodzakelijk en dient zij gebaseerd te zijn op een degelijke politieke bewustzijnsvorming.

WERKGROEP ISIS, vzw.

 NATUURBESCHERMERS ALLER GEZINDTEN, VERENIG U.

FIJNE WANDELPLEKJES.

De vallei van de Bosbeek

Het gedeelte van de Bosbeekvallei dat we bestudeerden ligt ten noordoosten van de dorpskern van Opoeteren, een van de samenstellende kernen van de fusiegemeente Maaseik. Het zijn de brede hellingen links en rechts van de Bosbeek, of de Oeter zoals deze beek ook genoemd wordt.

De Bosbeek ontspringt in As in de omgeving van de gemeentegrens met Genk-Waterschei op een hoogte van ± 77 m. Het is een kenmerkende waterloop van het Kempisch hoogplateau, dat een puinkegel van de Maas is uit de Mindel-Riss ijstijden. Ten noordoosten van de dorpskern van Opoeteren snijdt zich de brede Bosbeekvallei (± 5500 m) vrij diep in het terrasplateau. Ze heeft een geomorfologisch merkwaardige bouw ingevolge van de a-symmetrische hellingen. De helling ten noordwesten van de beek is een vrij regelmatig en geleidelijk stijgende helling van 50 tot 70 m over een afstand van ca 1500 m (1,6%). Deze ten zuidoosten daarentegen is kort en steil: 25 m over een afstand van 300 m of 8,5 %. Dit is merkwaardig, te meer daar ze met de breukrand van Rotem een sterk geaccentueerd reliëf vertoont.

Het gebied links en rechts van de Bosbeek, dus tussen de zandweg en de steenweg op Neeroeteren, bestaat hoofdzakelijk uit natte tot zeer natte gronden op lemig zand, met grote stukken gronden op venig materiaal. Centraal liggen enkele natte gronden met humuspodzolen. De steile hellingen aan de zuid-oost kant zijn zeer droge zandgronden of zandgronden met leem vermengd.

In het gebied bevinden zich drie watermolens:

- in het dorp de Dorpermolen, die nog gebruikt wordt als graanmolen, en nog in vrij goede staat bewaard is gebleven.
- De Houben molen was oorspronkelijk een slagmolen, waar men dus olie uit koolzaad won. Na de eerste wereldoorlog werd ze omgebouwd tot graanmolen tot het woonhuis bij het einde van de tweede wereldoorlog vernield werd. Tegenwoordig is het molenhuis ingericht als buitenverblijf.
- De Volmolen op de grens met Neeroeteren werd vroeger gebruikt om het linnen te vullen. (d.i. het vervilten van wollen stoffen tot een dichte massa.) Tegenwoordig is de Volmolen een manège met restaurant.

De Bosbeek is nog een betrekkelijk zuivere beek, die zich hier in vele bochten door de vallei slingert. Op sommige plaatsen is ze vrij breed en het ondiepe water kabbelt over de met stenen bedekte bodem. Het gebied is allemaal privaat eigendom dat op het gewestplan als natuurgebied (N) werd aangeduid.

Er bevinden zich in het gebied enkele zeer interessante delen :- een elzenbroek met vele grote zwarte elzen die minstens 60 jaren oud zijn.

- een uitgebreide rietzone, waarin zich vele typische rietvogels ophouden zoals karekiet, sprinkhaanrietzanger, rietgors enz.

- een ondoordringbaar struiken en doornengebied die een ideaal toevluchtsoord vormen voor vele vogels.

Voornaamste bomen en struiken die hier voorkomen: verschillende wilgensoorten, zwarte els, vlier, zomer en wintereik, gagel, theeboompje, zwarte den, zeeden, spar, lork, grove den, populieren, berk en es, gelderse roos, sneeuwbes, meidoorn.

Voornaamste planten: verschillende waterplanten: fonteinkruid, egelskop, waterweegbree, lisdodde. Ook komt hier zeer veel de adderwortel voor die een plek van meerdere aren toedekt. Verder nog als voornaamste planten: dalkruid, knolsteenbreek, gele morgenster, dag-, nacht- en gewone koekoeksbloem, de bosanemoon die hier

36. grote stukken toedekt, salomonszegel, vingerhoedskruid, kleine pimperl, waterpeper, wilde kaardebol (1 exemplaar!), blauw glidkruid, watermunt, wolfspoot, wateraardbei, moerasandoorn, kattestaart, harig wilgeroosje, wouw, kleine klis, muurleeuwebek, breedbladige wespenorchis, enz....

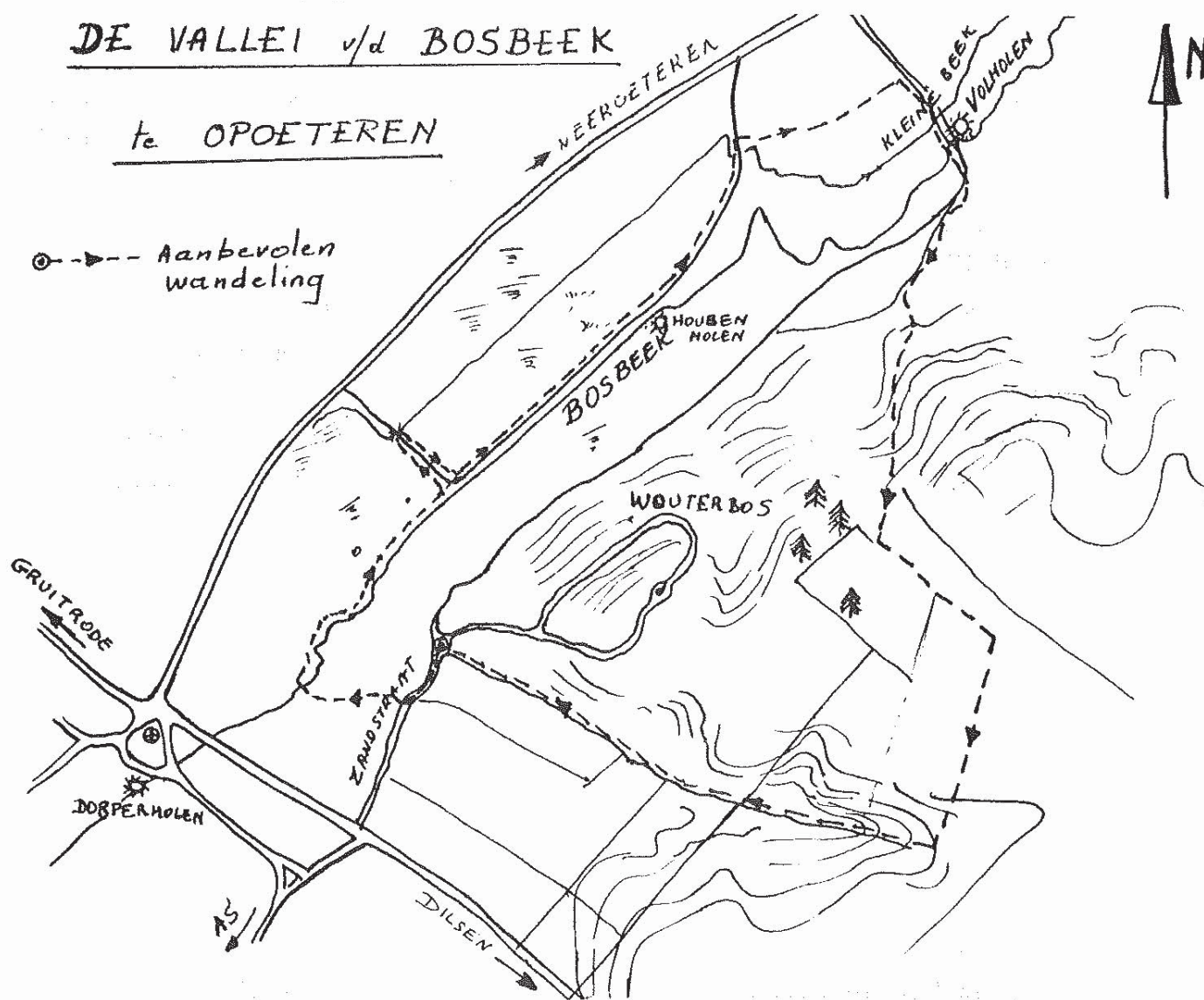
Als voorname vogelsoorten kunnen we vermelden: nachtegaal, sprinkhaanrietzanger, ijsvogel, blauwe reiger, wielewaal, torenvalk, waterhoen, rietgors, grote bonte specht, groene specht, enz...

Aanbevolen wandeling

De voorgestelde wandeling leidt ons door een zeer gevarieerd gebied, met enerzijds de typische flora en fauna van beekranden en vochtige gronden, en anderzijds met droge gebieden met naaldbomen en heidevelden. Ook landschappelijk is het een aanbevolen wandeling: een oneindig kronkelende beek met overhangende bomen, met kristalhelder water, met vrij grote niveauverschillen met mooie uitzichten.

DE VALLEI v/d BOSBEEK

te OPOETEREN

We vertrekken aan de inzit naar de woonwijk "Wouterbos" terug de zandstraat in, maar slaan even verder een smal paadje in dat ons door de beemden naar de beek voert. Hier vinden we in het voorjaar grote stukken bedekt met mozaïken van bosanemoon. Ook komt hier veel de dotterbloem voor. Later in de zomer ziet men hier veel kattedaarten, gele lis, engelwortel, bereklauw en ook de vrij zeldzame alsemambrosia. Achter een stenen brugje slaan we direct rechts af naast de beekoever en volgen er de kronkelende beek. Eerst vinden we hier knautia en wateraardbei. Onder de grote eikebomen vinden we hier grote plekken dalkruid en salomonszegel. Links ligt er een bos van berken, wilgen en elzen. We slaan de enige weg links in en volgen deze een eindje om enkele typische waterplanten te bekijken: gele lis, egelskop, fonteinkruid, bosbies, enz. Ook komen we hier in de rietkraag met zijn typische vogelsoorten.

We keren teurg naar de beek en volgen ze verder. Hier vinden we vooral planten van ruige gronden: kleine klis, wilgeroosje, gele morgenster, koekoeksbloem, enz. Aan de andere zijde van de beek bemerken we een groot stuk bedekt met adderwortel. We bereiken de Houbenmolen. Rond dit gebouw vinden we enkele opmerkelijke planten: vingerhoedskruid, wilde kaardebol, kleine pimpernel enz.

We verlaten hier de beek en volgen de weg naar links, tot we aan de rechterkant een heuveltje zien volledig bedekt met muurleeuwebek. We slaan de weg in naar rechts en bereiken even later de Volmolen, nu een manège met restaurant.

We laten nu het vochtige gedeelte achter ons en langs een houtkant, waartussen in de zomer honderden stuks breedbladige wesp orchissen bloeien, bereiken we het drogere deel van onze wandeling. De weg klimt hier omhoog tussen houtkanten en we bereiken de denbossen. Dit gebied is op gebied van planten misschien minder aantrekkelijk, maar biedt meer aan uitzichten en landschap. We dalen daarna terug naar het dorp toe, waarvan we in de verte de toren zien. Rechts in de denbossen zijn er grote open plekken waar zich heidestruiken gevestigd hebben. Ook vindt men hier concentraties van wintereik en van zeedennen. Links zien we ~~de~~ hoe de bodem weer vochtiger wordt en we vinden dan ook bij een bronnetje dopheide en veenmos. Rechtdoor komen we terug bij ons vertrekpunt.

37a

De Vallei van de Bosbeek grenst met de Oostzijde aan het gebied "Bergervén", dat een vakantiegebied van de Bond van grote en jonge gezinnen is. Voor de vele wandelaars van Bergervén is de Bosbeekvallei dan ook een aanvulling en een natuurlijk verlengstuk met een zeer typisch en gevarieerd karakter.

We meenden dat dit gebied een waardevol natuurlandschap is dat nog in volle ontwikkeling is. Het vormt een oase van rust in een uitgesproken "groene gemeente.

Theo en Mia Dreesen-Moors,
Opoeteren.

HET VIJFDE SEIZOEN.....

Boven onze hoofden zwenken
de trekvogels terug naar 't Noorden;
onder onze voeten breken
narcissen door het herfstig gras;
hoewel de nachten langer worden
lengen nu ook de dagen weer;
-er is absoluut geen twijfel mogelijk:
dit jaar brengt ons een tweede lente.

.....MAARTEN MOURIK.

HELPENDE HANDEN GEVRAAGD VOOR HET NATUURBEHEER !

= = = = =

In ons land trachten naast de dienst van Waters en Bossen ook een aantal natuurverenigingen zich in te spannen om waardevolle natuurterreinen te verwerven of te huren. De v.z.v. Begische Natuur- en Vogelreservaten en de Stichting Limburgs Landschap zijn voor de meesten van jullie geen onbekenden meer.

Daar de meeste natuurterreinen lange tijd onder invloed hebben gestaan van allerlei menselijke en cultuurtechnische ingrepen is een aangepast beheer alleszins noodzakelijk. We denken aan het regelmatig verjongen van de heide door afbranden, afplaggen, maaien of het verwijderen van de overtollige berkenopslag. Oude kruidenrijke hooilanden moeten weer op tijd gemaaid zoals in de vloeivelden van Lommel.

Natuurverenigingen werken met onbaatzuchtige medewerkers en kunnen het beheer van hun natuurgebieden slechts aan met de hulp van vele ook vrijwillige werkers. Dikwijls verrichten jeugdgroepen prachtwerk bij het natuurbeheer. Onlangs nog hebben een 80-tal Pandajongeren gewroet in de Slangebeekvallei te Zonhoven en het Stramprooierbroek te Molenbeersel. De Wielewaalvrienden van Noord-Limburg hanteren met veel zwier de zeis in de Lommelse vloeivelden. Ook in de vallei van de Zwarte Beek te Koersel en De Maten te Genk hebben jongeren een stukje vakantie doorgebracht met hard labeur in de natuur.

Deze werkdagen geven niet alleen de gelegenheid de natuur te leren kennen en beleven maar betekenen tevens een concrete bijdrage aan het natuurbehoud en de natuurbescherming.

Natuurvrienden die eens enkele uren in de natuur willen werken (echt gezond, hoor !) en door handwerk een tegengewicht willen vinden voor de geestelijke spanningen van ons jachtig leven zijn van harte uitgenodigd op een van onze volgende werkvoormiddagen :

Zaterdag 16 september van 8 u 50 tot 12 uur

Zaterdag 30 september van 8 u 50 tot 12 uur

Zaterdag 14 oktober van 8 u 50 tot 12 uur

Zaterdag 28 oktober van 8 u 50 tot 12 uur.

Waar ? Natuurreservaat De Maten te Genk

Samenkomst : parking reservaat om 8 50 u. (Slagmolenweg)

Wat doen we ? maaien van biezten . Wie kan, brengt een zeis mee.

kappen van berkenopslag . Liefst bijtje of kleine zaag meebrengen.

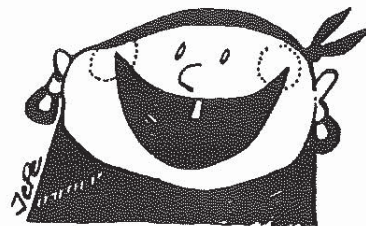
Op zaterdag 7 en 8 oktober heeft er in het ontmoetingscentrum de Borggraaf een heideweekend plaats. Doel : kennismaken met typische heidegemeenschappen en hun aangepast beheer. Inrichting ; v.z.v. Belgische Natuur- en Vogelreservaten. Het aantal deelnemers is beperkt. Echt geïnteresseerden aan het heidebeheer kunnen telefonisch contact nemen met W. Peumans. (tel 011/354125)

Misschien vind je wel enkele uurtjes vrij om het natuurbeheer als vrijwilligerswerk een nieuwe stimulans te geven ! De natuurverenigingen zullen je daarvoor dankbaar zijn.

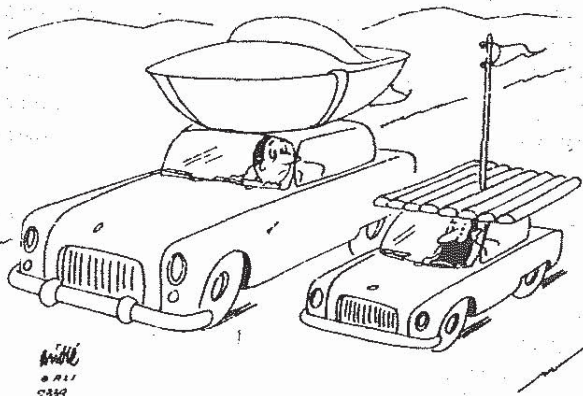
W. Peumans , Genk.

N.B. In onze volgende ' Erica ' brengen we een artikel rond ' Natuurbeheer als vrijwilligerswerk ' Natuurvrienden die hierover gegevens hebben mogen deze steeds overmaken aan het secretariaat.

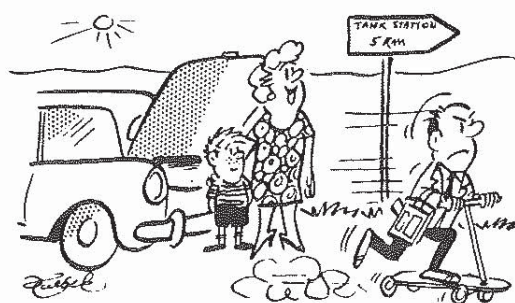
VACANTIE-MOPPEN VOOR HEN
DIE MOESTEN THUIS BLIJVEN.

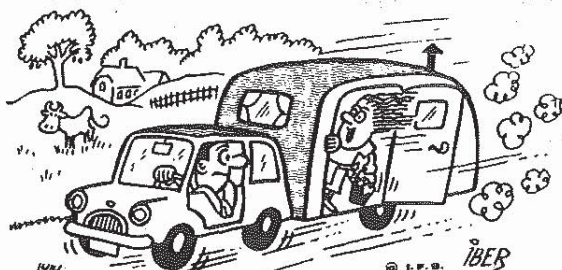
HA

HA, HA, HA

Wat een geluk dat Jantje zijn trottinette bij had !

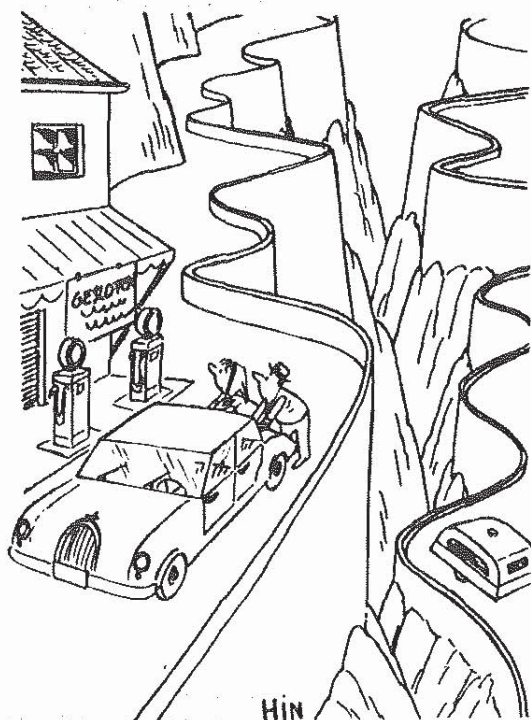

Vertraag terwijl de vuilkar voorbijsteekt.

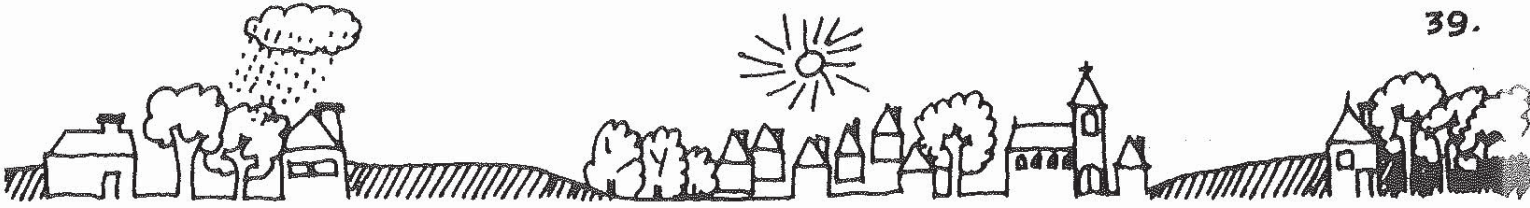
"GROENE" MOP

Als we er in slagen dit konijn te pakken
wil ik het eten met champignons !

HA, HA, HA

"DOOR ALLE SEIZOENEN HEEN.

VACANTIEHERINNERING AAN EEN LOME LUIE MIDDAG AAN DE IJZERMONDING.

Ach, dacht de man, wat is 't toch warm. Een beetje geïrriteerd werkte hij zich uit zijn anorak. Dat ging een beetje moeilijk in de auto die hij niet verlaten wilde. Zo ging het observeren beter. Bruske bewegingen probeerde hij te vermijden, want dan vlogen de vogels weg. Het had moeite genoeg gekost zo dichtbij te komen. Te voet was het veel gemakkelijker geweest, maar de kleur van zijn kleding was te heil om onopvallend te naderen.

De man had last van de drukkend zwoele warmte. Elke beweging kostte hem meer dan normale moeite. Hij zette de ruiten tegen elkaar open om tocht te krijgen, maar ook dat hielp niet zo veel. Er stond nochtans geen zon aan de licht-grijs uitgestreken hemel. Alleen hier en daar wat zacht-roze gewafelde aquareltonen. Einde-loos lagen de vlakten van polders en zee aan weerszijden van de blonde duinen. Een fijne dunne wit-blaauwe smoor, die vermoeid en loom op land en water rustte, verkortte de gezichtseinder.

In de yachthaven aan de IJzermondig drumde vloed gestadig op. De man moest erg goed opletten om het te zien, want de rimpe-lende waterspiegel stond zeker nog twee meter onder het hoogste waterpeil. Alleen aan de afval, die in de richting van de haven dreef, kon je het merken. Het was opletten geblazen. Hij mocht zich vooral niet laten insluiten.

Verkeerd varen was hier wel niet mogelijk, zag hij. De vaargeul en de aanlegsteigers waren afgebakend met viervoudig aaneengeregen meerpalen. Hun wit geverfde koppen en groen bemoste middendelen, geribd van de aangekitte schelpdieren, staken boven het water uit. Hoeveel zware eiken waren hiervoor geveld, bedacht hij een beetje bitter? Maar het zou wel weer niet anders hebben gekund. Cultuur gaat immers altijd ten koste van de natuur. Hij werd een beetje triestig.

Ranke slanke boten met een fijn gestroomlijnde vormgeving voeren de haven uit met half gestreken zeil. Ze werden bestuurd door mannen in heil gekleurde zwemvesten, de arm over de stuurbalk als rond hun geliefde. Een vermoeid pruttelende buitenboordmotor zorgde ervoor dat het wat sneller ging. De echte zeilers, kon je er zo tussen uit pikken zag hij, want die hadden geen motor nodig. Die na-

men de tijd, ook al stond er geen wind. Buitengaats werd de la-waaimaker afgezet en het zeil met hoog en laag bewogen armen ge-hesen.

De uittocht leek een vlucht naar de eenzaamheid, een onderduiken in de gewijde stilte, die met haar mantel de grote plas had toe-gedekt. Het leek een toegeven aan de drang om alleen te zijn, een opgeslorpt willen worden door de blikkerende golftoppen van de zee. Alleen de witte zeildriehoeken met het grote zwarte nummer ston-den nog scherp getekend tegen de horizon. De rest werd één met de blauw-grijze schijn van water en lucht, die bijna niet meer te scheiden waren; één met de onmetelijk wijde rust, uitgestreken in golfrimpels zonder einde.

Het leek een alles achterlaten voor wat het waard was. Een af-stand nemen van status en symbolen. Langzaam maar zeker verdwe-nen ze in de achtergrond: het nooit verzwakkend verkeersgegons der wegen, het stakerig web van masten en getouwen in de haven, Het horizontaal gelijnde der flatgebouwen op de dijken, de la-waaiërige bizarre winkelcentra, het vernielde reservaat aan de monding, de pannemutsen van de villa's tussen de toppen van de dorre duinen, de polderschendingen met hun week-endverblijven. Zelfs de vermanende vinger van de vuurtoren en het torenbaken bo-ven het versleten stadsprofiel verloren hun contouren. Ook de Koning-Ridder, die vanuit het Pompeuze Ijermanument met spitse kin stond te staren over het sluizencomplex en het polderlandschap, verdween in zachte smoor. *

*

*

Door de kijker zag de man, dat enkele meeuwen de boten bleven volgen. Krijsend aandacht eisend voor hun nooit voldane vraat-zucht verwachtten ze een toegeworpen hap. Maar hier viel niets te graaien. Leunend tegen de lome middagwind, keerden ze na een paar vergeefse pogingen terug naar hun soortgenoten, die op de stenen dam met hun kop in de veren stonden te dutten op hoge po-ten.

Op de modderplaat in de binnenbocht van de dam trok, elkander volgend in de rij, een processie steltlopers voorbij. Waardig schreden ze vooruit met plat gestrekte koppen, wijde passen zet-tend op grote tenen met gespreide toppen. De bekken woelden als graaiende vingers door de stinkende modder, die wellustig boerde. Opborrelende lucht liet open spattende blaasjes en brij-achtig schuim achter op de doorschijnende plasjes. *

*

*

*

Plots was de man klaar wakker. Hij zag dat het ineens veel snel-ler leek te gaan. Gehoorzamend aan de eeuwige wet van de gravi-tatie, welde de vloed steeds hoger op. Je zag het pas goed aan de meerpalen, waarvan het bemoste gedeelte bijna onder het water-oppevlak was verdwenen. Aanhoudend sterker dwingend, kregen en

schorren binnendringend, trok het verder in grote windingen, het fluwelig vilten watervlak bezaaid met grote kringen riet-afval. Een schuinstaande plastic-fles volgde de kruierende water-gang gestadig. Het modderplateau was verzonken.

Vogels van alle grootte en pluimage, zijdelings tegen elkaar gedruimd, schoven steeds maar verder op op de smaller wordende zand-richels. Tenslotte werden ook zij door het stijgende water verdreven. In trosjes namen ze de wijk naar de dam, waar ze neerstreken met helle kreten. Trippelend pikkend in het groene mos op de grijze plaveienrug, wachtten ze geduldig op de voorraadschuur van het nieuwe eb.

De meeuwen hadden zo lang niet gewacht, die waren reeds lang vertrokken, in grote bogen zeilend over de weiden van de polders achter de duinen. Rijzend en dalend, zoveel mogelijk profiterend, benutten ze de warme wind zonder inspanning te doen.

Vermoeid van het turen en staren tegen het eigenaardig licht, stak de man de kijker zorgzaam in de tas. Hij werd hoog tijd. Dringend moest hijweg, wilde hij niet ingesloten geraken. Een beetje ongerust dat hij het niet zou doen startte hij de wagen. Opgelucht vertrok hij, traag rijdend over het grijs slijkerig modderpad.

Door de open ruiten speurde hij naar beweging. Nooit voldaan was hij, in zijn eeuwig verlangen naar meer inzicht in de veranderingen, gevolg van de eeuwig wisselende gang van ebbe en vloed. Veranderingen, die door het eeuwig rijzen en dalen van de waterlijn, bij elke tijdseenheid een ander uitzicht te zien gaven aan de monding van de stroom en het erbij horende leven van plant en dier.

Slechts met heel veel moeite kon hij zich losmaken van de stem van het water, de mysterieuze aantrekkingskracht en de vreemde drang, die dit landschap op hem uitoefende. Welke kolssale bron van leven was die zogenaamde beschaving hier weer aan het vernielen?

Jef Leijssen.

WIE ROOKT IS EEN PERSOONLIJKE ZAAK,
WAAR MEN ROOKT, IS EEN SOCIALE ZAAK.

NOG EEN NOTA VAN DE REDAKTIE.....de laatste.

Er waren er, die ietwat smalend en laatdunkend hebben gezegd, dat we ons boekje toch niet zouden vol blijven krijgen, dat we het toch niet zouden blijven volhouden, enz.... Dat ruikt naar afgunst. En die moet ik dan teleur stellen, want we hebben een heel pak copij moeten weggleggen voor de volgende keer. Dat zijn:

het vervolg over de mossen van de nooit volprezen Landewald;

het vervolg over de geologie van Tony Vrijsen;

het vervolg over de boswetgeving van Lambert Hubrechts;

het vervolg over de wenken voor een meer leefbare wereld...enz...

Tot spijt van wie het benijdt, maar het is een feit. En niet zonder binnenpret van ons. Ik begrijp trouwens die reactie niet. We doen ons best, ieder die iets wordt gevraagd doet iets. Natuurlijk zijn er altijd, die eerst een idee lanceren en als je ze dan vraagt iets te schrijven vinden ze dat ze niets te zeggen hebben.

Als het niet blijft duren ligt dat aan de ganse groep want de redactie bestaat duidelijk uit de ganse groep.

Daarom, laat me niet in de kou staan, laten we de kniezers ongelijk geven, tot spijt van wie het benijdt en tot binnenpret van ons.

Jef Leijssen.

**GOED VOOR
EEN
GLIMLACH!**

GELUKKIG ZIJ, DIE DROMEN DURVEN EN BEREID ZIJN
DE ZWARE PRIJS TE BETALEN OPDAT DIE DROMEN GE-
STALTE Zouden KRIJGEN IN HET LEVEN DER MENSEN.
Een Canadees Serviet van Maria.

LINDE.

Behoedzaam was ik hem genaderd
langs achteren, zodat hij schrok,
mijn boom, mijn linde,
hij trilde in zijn gebladert
en weende toen ik vertrok.

**GOED VOOR
EEN
GLIMLACH**

Hubert Van Herreweghe.